ԱՒԵՏԱԲԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՓԱՂԱՓԱԿԱՆ

The Weekly **AVEDAPER**, American Bible House, Constantinople.

ՀԱՏՈՐ ԿԲ | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՄԱՐՏ 20, 1909 | ԹԻՒ 12

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ
Ձ. Փ. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ
Հ. Մ. ԱԼԷՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

Ազդ

Քաղաքական կեանք եւ կրօնք

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔ

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

Ննաեանց Քրիստոսը

Լինքըն եւ Սուրբ Գիրքը

ՅՕԳՈՒՆԱՒԱԴԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ

Հայ ինքնատիպ միտք մը — ՄԻՆԱՍ Գ. ԾԱԼԵԱՆ

Օվսեըզ — ՓԱՌՆԱԿ ԻՍՔԷՆՏԷՐԵԱՆ

Տեղեկագիր — Ե. Ս. ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ

Վէզիրքէօփրիւէ — ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Յ. ՍԻՄՍԱՐԵԱՆ

Մուշ եւ շրջակաները — ԲԵՆԻԱՄԻՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

Մուշի ծմեռը եւ Մշեցիին կեանքը — ՄԻՀՐԱՆ Յ. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ

Աբաքկիրէ — ԱՐԱՄ ՍԱՄԷՆ

Բաց նամակ — ՍԱՐԳԱԿ Կ. ՔԻՒՔԻՒՆՃԵԱՆ

Հայ կեանքը — Հ. ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ

ՓԱՂԱՓԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. Ց. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

ՖԻՆՃԱՆՃԸԼԱՐ ԵՕԳՈՒՇՈՒ

اومدار هفته‌لق غزته — در سعادتده باسیل هاوسده

ԱՒԵՏԱԲԵՐ
ԵԱԲԱՔԱՔԵՐԹ
ՀԱՅԵՐԷՆ, ՀԱՅԱՏԱՌ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
(Ա Ն Կ Ե Լ Ի Ա Փ Ո Ր Ո Ս)
ՕՐԱԿԱՆԱՏԱՌ ԹՈՒՐՔԵՐԷՆ
Խմբագիրներ Հ. Մ. Ալէն
Հ. Ս. Պարնըմ
Յ. Կ. Գրիգորեան
Պատկ. Հասուս, Սեմամպուլ
կ. պոլիս, Թուրքիա

ՊԱՏՄԱՆՆԵՐ
Տարեկ. բաժնեգին 40 Դհ.
Ամերիկայի հմր 2 Տոլ.
Անգղիոյ ,, 8 շիլին
Ուրիշ երկիրներու ,, 10 Ֆր.
Ձեռքէ հատը 30 փարա
Տանուցման գիները չափաւոր

THE AVEDAPER
(ANGELIAPHOROS)
A WEEKLY PAPER
PUBLISHED IN
ARMENIAN, ARMENO-TURKISH, AND GRECO-TURKISH
EDITORS H. M. ALLEN
H. S BARNUM
H. K. KRIKORIAN
Offices: American Bible House
Stamboul, Cons/ple, Turkey

TERMS
An. Subscrip. Ps. 40
U. S. A. $ 2
England Shils. 8
Other countries Frs. 10
Single Copy 30 Paras
Advertising rates on application

Բաժանորդագրութիւններու, վճարումներու և հասցէի փոխոխման վերաբերեալ ամէն դրութիւններ դրկուելու են առ Տր. Հ. Ս. Պարնըմ։

ԿԱՐԵԻՈ՛Ր

Նոր երգարանը, «Հոգևոր Երգարան Եվանգելներով,» պատրաստած է վաճառման համար։ Գինն է 15 դահ. (երեք քառորդ մէճիտ)։ Թղթատարով մէկ օրինակ ընդունիլ ուզողները $2\frac{1}{2}$ դահ. աւելի պիտի դրկեն թղթատարական ծախքի համար։

ԱՒԵՏԱՒԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

The Weekly AVEDAPER, American Bible House, Constantinople.

ՏԱՐԻ ԿԲ | Կ. ՊՈԼԻՍ, ՄԱՐՏ 20, 1909 | ԹԻՒ 12

ԽՄԲԱԳԻՐՆԵՐ

ՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ Հ. Մ. ԱԼԷՆ, Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, Ց. Գ. ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

Ա. Զ. Դ

Հաւատային քաղաքներու մեր աղքատասէր բա-
նեւորէն թախանձագին կը խնդրենք որ աղքատա-
չքաղաքներն Կ. պոլիս գալ օգնութիւն ստա-
ու կամ գործ գտնելու նպատակով։ Կ. պոլիս
ւն է անգործ աղքատներով և անցեալ Յունիսէ
ր ժողովուրդներու պետեր և եկեղեցիներ օգ-
Քեան անհամար դիմումներու ներքեւ կը ճնշուին,
ատներու և կարօտեալներու համար ինչ նպատա
յայ Աւետարէնի՝ գաւառ կը զրկուի կարօտեալ-
ու օգնելու համար բուն իրենց բնակարին մէջ,
ենք ստիպուած ենք աղքատներու օգնութիւն
նալ մայրաքաղաքիս մէջ։ Ուստի կը խնդրենք
հիսիոնարներ, հովիւներ, քարոզիչներ և եկե-
ներու հոգաբարձուներ աղքատներու ոչ
ին յանձնարարուիր չգան Կ. պոլիս գալու հա-
, այլ և չգան զանոնք համոզել որ իրենց
երը մնան և իւրաքանչիւր եկեղեցի և ժողո-
դ իր չքեղակայ աղքատներուն տայ ինչ որ
այ տալ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ ԵՒ ԿՐՕՆՔ(*)

Ց. Գ. Դ.

Ա.

Յա վերջին օրերուս մէջ՝ տեղի ունեցած քաղա-
կան փոփոխութիւնները մեր առջեւ դրած են
ձելի կարեւոր ինչ ինչ խնդիրներ, որոնց կարե-
րագոյնն է ըստ մեզ կրօնքի խնդիրը։ Մինչեւ

(*) 1909 Փետ. 26ին Աստաւզարի մէջ ե. Ռ. կեղակցութեան լուսուած ուղերձէ մը քաղուած։

մօտ ժամանակներս Օսմ. կառավարութիւնը սկզբ-
բամբ Աստուածապետական էր, Իսլամութեան վրայ
հիմնուած և Իսլամութիւնը պահպանելու համար
կեցած և յարատեւած կառավարութիւն էր։ Թա-
գաւորը Խալիֆ (Մուհամմէտի յաջորդ), պատերազմ-
ները ճիհատներ (կրօնական պատերազմ) և ոչ-Իս-
լամ ժողովուրդները՝ բայա (հպատակ) էին։ Բայց
ակնկալելի է թէ սա վերջին յեղափոխութեանց
վրայ յիշեալ դաղափարներու մասին չատ փոփո-
խութիւններ տեղի ունեցած են։ Սրդարեւ Սահ-
մանադրութիւնը Իսլամական կրօնքը կառավարու-
թեան պաշտօնական կրօնքը կը ճանչնայ, այսու
ամենայնիւ միեւնոյն ժամանակ չեչտուած է թէ
երկրին բոլոր ժողովուրդը, առանց կրօնքի և գա-
ւանութեան խախը գնելու, Օսմանցի է։ Ուստի ա-
մէն կողմէ Իսլամ, ոչ-Իսլամ, Թուրք, Հայ, Յոյն,
ամէնն ալ կ'ընդունին թէ կրօնքը և քաղաքակա-
նութիւնը իրարմէ անջատ են։ Որովհետեւ կրօնքը
անհատին Աստուծոյ հետ անձնական յարաբերու-
թիւնն է, պէտք չէ որ մեր ըստ կրօնի տարբերու-
թիւնները եղծանեն մեր քաղաքական յարաբերու-
թիւնները։

Աւելի այնպիսի ճշմարտութիւն մըն է որ Անգղիոյ, Ամերիկայի և Գաղղիոյ նման երկիրներ դարերով տեւող արիւնալի պատերազմներուն փոր-
ձառութիւնով կարող եղան ապրիլ դարձ։ Իսկ մենք իբր թէ մեկ քայլով առինք լմնցուցինք։ Բայց հոս չափազանցութեան վտանգ մը կայ։ Քա-
ղաքական և աղգային կեանքը մեր ուշադրութիւ-
նը այնքան գրաւած են որ, կրօնքը քաղաքակա-
նութենէն անջատելով կրօնքին քաղաքական կեան-

քին հանդէպ ունեցած կարեւորութիւնն ալ մոռնալու վտանգին մէջ կը դանուինք։ Մինչ բարձրաձայն կը դոչինք, «կրօնքը սեղ չունի քաղաքականութեան մէջ,» մեր մտքին մէջէն յաճախ մը կ'ըսենք, «կրօնքը կեանքին ուրիշ ո՞ր կողմը տեղ ունի»

Մենք Հայերս սակէ քաւական ժամանակ առաջ եկած էինք այս եղրակացութեան։ Հին դրութեան միջոցին, որովհետեւ բոլոր Հայերը հալածանքի ենթակայ էին, անոնց մէջտեղի կրօնական տարբերութիւններուն կարեւորութիւն չտրուեցաւ։ Ուստի մենք Հայերս խորհեցանք թէ ինչի որ մեր հասարակայ թշնամին մեր մէջի կրօնական տարբերութիւններուն կարեւորութիւն չի տար, մենք ինչու տանք։ Ինչի որ կրօնքը անհատական եւ Աստուծոյ մէջտեղ առնչութիւն մըն է, կրօնքի ինչ պէտք կայ ազգային կեանքի մէջ։» Այս ներողամիտ ոգին բնական էր եւ անխուսափելի։ Բայց իսկոյն ա՛յս ալ չափազանցութեան վնաս. եւ մեր ժողովուրդները խորհիլ սկսան, «կրօնք եւ կեղեցի կեանքին ո՞ր չրջանակին մէջ պէտք են» Այս զգացումը մեր մէջ կրօնային զգացումին թուլնալուն պատճառ եղաւ։

Եթէ միայն այս ըլլար մեր դժուարութիւնը եւ կրօնային կեանքին սպառնացողը, դիւրին կ'ըլլար չկակղ այս սխալը։ Ուրիշ գաղափար մը սկսաւ ընդհանրանալ մեր մէջ։ Արեւմտեան քաղաքակրթութիւնէն եկող սա գաղափարը կրօնային կեանքին տուաւ ամէնէն վնասակար հարուածը։ Այսինքն ըսուեցաւ թէ «կրօնքը մարդկային սեռին կեանքին անհրաժեշտ եւ լրացուցիչ մէկ մասը չէ։ Առանց անոր ալ մարդ կրնայ զարգանալ։ Բարեչրջութեան հիմնական օրէնքներէն մին սա է որ, եթէ աշխարհիս մէջ գործարան մը կամ անհատ մը կամ տեսակ մը՝ գոյութեան համար բաւական պատճառ մը չունի, այսինքն եթէ տիեզերքի կեանքին համար տեսնելու անհրաժեշտ գործ մը չունի, կանուխ եւ անագան անհետանալու դատապարտուած է։ Ուստի ինչ տասիճանով որ կրօնական կեանքի նկատմամբ չկիսալ գաղափարը մեր մէջ ընդհանրանայ, նոյն տասիճանով կրօնքը դադրած է կենսական ոյժ մը ըլլալէ։ Ի մասնաւորի ուսեալ դասակարգը կրօնքէ եւ եկեղեցիէ ուծացաւ, այնպէս որ այսօր Քրիստոնէութիւնը մեր ազգին մէջ ազդու եւ առաջնորդող ոյժ մը ըլլալէ դադրելու վտանգին մէջ կը դանուի։ Եւ եթէ իրօք կրօնքը ազգերուն զարգացման եւ բարեչրջման մէջ անհրաժեշտ գիրք մը չդրաւեր, չվրդովինք։ Բնութիւնը մեզ աւելի նպաստաւոր գիրքերու պիտի առաջնորդէ։ Բայց եթէ ընդհակառակն կրօնքը մեր ազգային կեանքին համար պէտք է, այս բանին մէջ սխալ դործել մեծ ազէտ մը պիտի ըլլայ։ Արդ, կ'արժէ որ սոյն խնդիրը ուսումնասիրենք։

Նախ, կրնա՞ն հիմք ուսումնասիրենք։ Կրօնքէ ուծացողներուն առ հասարակ առաջին առարկութիւնը, զոր պիտի բերեն, սա է։ Կրօնքը ի սկզբան այնպիսի զգացումէ մը եւ այնպիսի պարագաներէ ծագում առած է որ սա յառաջադէմ եւ քաղաքակիրթ դարուն մէջ անոր տեղ չկայ ։ Այս մասին կը յիշուի երկիւղը կը մատնուի թէ մարդիկ իրենց վայրենի վիճակներուն մէջ բնաերեւոյթներէ—երկրաշարժէ կամ արեւու եւ լուսնի խաւարումներէն, փոթորիկէ կամ կայծակէ—վախնալով չաստուածներու եւ դերբնական դոյակներու կը դիմեն։ Աստր ալ պատճառը փէթոՒՆ է կ'ըսուի։ Մարդիկ, չկրնալով բնաերեւոյթներուն ճշմարիտ պատճառները, զանոնք կենսաւոր էակներու գործը կը նկատեն։ Հըրպըրթ Սփէնսըր եւս կարծեց թէ առաջին մարդիկը երազներ տեսան եւ երբ ցերեկ ժամանակ իրենց պատկերները տեսան լիճերու ջուրին մէջ, եղրակացուցին թէ էվէրէդ մը ունին։ Խորհելով նաեւ թէ իրենց թշնամիներն ալ էվէրէդ ունին, այսինքն թէ անոնք հոգի ունին, անոնց վրէժխնդրութենէն եւ բարկութենէն զերծ մնալու համար անոնց գերեզմաններուն քով կերակուր եւ ընծաներ դրին, եւ կրօնքները այսպէս սկսան։ Եւ որովհետեւ մարդիկ տեղեկացան Բնութեան ոյժերուն եւ անոնց մէջ տիրող օրէնքներուն եւ երեւոյթներուն ընթացքին, կը խորհուի թէ աստիճանաբար ազդուելով Դերբնականին պիտի չդիմեն այլեւս, և կրօնական պաշտամունքներ կատարելու պիտի չսահպանին։ Բայց մինչ ա՞յս է կրօնքին ծագումը։ Կրօնքը այսպիսի ապիրատութենէ եւ երկիւղէ ծագում առած է։

Կրօնքին ծագումը հասկնալ այնչափ դիւրին չէ որչափ կը կարծուի։ Կրօնքին ծագումը կամ անոր սկզբնաւորութեան թուականը նախապատմական է։ Արդարեւ պատմական ժամանակամիջոցներու մէջ նոր կրօնքներ սկսած են, բայց աստիճանաբար իրենցմէ առաջ գոյութիւն ունեցած կրօնքներու վրայ հիմնուած են։ Եթէ կրօնքին ծագումը դտնել ուզենք, պէտք չէ որ դոհ ըլլանք լոկ մեր մտքին հնարած վարկածներով։ Այդ վարկածները պարապին մէջտեղ դտնուած իրողութիւններու համաձայն ըլլալ եւ պէտք է ուսումնասիրել հետեւեալ խնդիրները. այսինքն այն հին կրօնքները՝ որոնք նախապատմական ժամանակի մէջ սկիզբ առած են և անոնց վարպետութիւնները և ծէսերն ու սրա-

բողոքիչները պատմական արձանագրութիւններու մէջ պահուած են։ Զօրօբինակ, Հնդկաստանի, Միջագետքի, Եգիպտոսի, եւն. մէջ գտնուած կրօնքները։ Նմանապէս ամէն լեզուի մէջ նախապատմական ինչ ինչ գաղափարներու մարմնացեալ առարուածներ կամ բառեր կը գտնուին։ Կը գըտնուին աւանդութիւններ եւ սովորոյթներ որոնք նախնի ազգերուն մէջ ընդհանուր էին։ Արդի վայրենի եւ կէս-քաղաքակիրթ ժողովուրդները կրօնական գաղափարներ, սովորոյթներ եւ աւանդութիւններ ունին։ Առնք պէտք է ուսումնասիրել ուրոյն ուրոյն եւ անոնց իրարու հետ ունեցած առնչութիւններուն համեմատ։ Նմանապէս պէտք է խորագնին քննութեան առնել մարդոց այս աւուր կրօնքները, կրօնական գաղափարները եւ ծէսերն ու արարողութիւնները, եւ կրօնական տեսակէտ մարդկային հոգին եւ նոյն իսկ մանուկներուն, խուլ-համրերուն եւ խելագարներուն կրօնային գաղափարները, եւ հոգեւոր արհնութիւնները, կրօնական մոլեռանդութիւնները, անկրօններուն պատմութիւնը, եւ բոլոր ասոնք հոգեբանական տեսակէտէ։ Միով բանիւ, մարդուս կրօնային եւ հոգեկան կեանքին բարեշրջութիւնը քննութեան են, եւ կրօնքին ծագման մասին մեր ձեւակերպելու վարկածը պէտք է որ բոլորովին համաձայն ըլլայ մեր այս հետազօտութիւններուն։

Այսօրինակ մտածութիւններ, մեզ սա եզրակացութիւններուն կ'առաջնորդեն. 1) կրօնքին ծագումը, այսինքն թէ՝ մարդկային սեռի պատմութեան մէջ կրօնային զգացումը եւ կեանքը առաջին անգամ ո՞ր եւ ի՞նչպէս ծագում առաւ, տակաւին գտնուած չէ, եւ դուցէ կարելի պիտի չըլլայ գտնել։ Սակէ կը հետեւցնենք թէ,

2) Աստիսի խօսքեր թէ կրօնքը երկիւղի եւ տգիտութեան կամ սխալի արդիւնք է, անհիմն են, չոր մտայածին վարկածներ են, իրողութիւններու եւ գիտական հետազօտութիւններու վրայ հիմնուած չեն։ Եւ եթէ այս գաղափարները լոկ իբրեւ վարկած եւ հայեցողութիւն ընդունինք անգամ, դոհացուցիչ չեն, վասն զի,

3) Գիտենք թէ կրօնքը այս երկիւղէն եւ տգիտութենէն աւելի խոր հիմ մը ունի։

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔ

ԾՈՎԸ չհոտիր, թէ՛ ըլլայ ագի թէ՛ անուշ ջրով, վասն զի կենդանի է, կը չարժի ու մեռած ամէն ինչ և ոևէ աղտեղութիւն դուրս կը նետէ։ Եթէ մարդկի ջանային դուրսէն կամ նոյն իսկ ծովերու յատակները խուզարկելով ծովը մաքրել, ինչ աղտայական ձեռնարկ մը պիտի ըլլար այն։ Նոյնպէս ոևէ կազմակերպութեան մէջ որ գործօն չարժման մէջ է՝ աղտոտ մարդիկ և գործեր չեն կրնար կայան գտնել։ Եկեղեցիի մը մէջ, որ իբր մարմին Քրիստոսի ժողովի է իր կոչման մէջ և կը չարժի, եթէ կան մեռած անհատներ, հայն, ինքնին եղը կը նետուին, մանաւոր ջանքի պէտք չկայ։ Անհատի սիրտը, եթէ Սբ. Հոգւոյն հովերուն առջև կը չարժի, կը վտարէ ամէն անմաքուր զգացում և խորհուրդ։

ԵԹԷ բոլոր ի Քրիստոս հաւատացեալոց իւրաքանչիւրին նոր անուն մը տրուէր և այն ըլլար ՔՐԻՍՏՈՍ մեծ անունը, արդեօք մարդիկ պիտի չպատկառէին այն անունէն և խիստ մեծ զգուշութեամբ Քրիստոսանման կեանք մը պիտի չվանային ապրիլ։ Մինչեւ Քրիստոնեայ անուան նշանակութիւնը նուաղ պատկառելի է, որ Քրիստոսի հետեւող, Քրիստոսեան և նոյն իսկ պզտիկ Քրիստոս ըսել է ըստ ոմանց։ Ո՛րչափ հայրեր այսինչ այնինչ ակնառուր անձի անունով կը մկրտեն իրենց զաւակները, ի սէր այդ անձին, կամ իրենց զաւակը այն տիպար անձին նմանցնելու ներքին իղձով մը։ Երկնաւոր Հայրը ի սէր իր միածին Որդւոյն և զմեզ Անոր նմանցնելու փափաքով Քրիստոնեայ անունը չնորհած է մեզի, տիպար մը՝ որ աչխարհային ամենամեծ տիպարէն բարձր է, բայց ամէնէն տկարն ու ազքատը և մեծագոր կայսերք չնորհք կ'ընդունին նոյն անունը։ Օրհնեա՛լ անուն։ Երանի այն Քրիստոնէին որ գիտէ ապրիլ իր անուան նշանակութեամբ։

ԱՐԱՐԱԾՆԵՐ իմ կեանքիս և երջանկութեանս պայմաններ են, բայց ես արարածներէ աւելի Արարիչի պէտք ունիմ ու կարօտ եմ։ Եթէ Աստուած ինծի հետ չյարաբերիր, եթէ ուղղակի Անոր խնամակալութեան ներքև չեմ, պիտի խնդրեմ որ վերջնէ աս կեանքը։ Այո, չեմ ուզեր ապրիլ, եթէ գաւառապատուած եմ ներկայ կարողութիւններով և գիտակցութեամբ ապրիլ առանց Արարչիս։ Բայց ոչ, կ'ուզեմ ապրիլ, զի գիտեմ թէ Արարչիս հետ հաղորդակցութիւն ունիմ։

ԵԹԷ իմ մեղքերս այնքան կը ծանրանան Փրկչիս գլխուն վրայ որ ան կը խոնարհի ու կը կախուի գամուած բազուկներէն, մինչեւ անոր սէրը և չնորհքը, եթէ ընդունիմ, բաւական չին խոնարհնալնելու իմ ամբարտաւան գլուխս։

ԿԱՊՐԻՄ աչխարհի մը մէջ որ առանց Աստուծոյ միայն անաւոր անապատ մըն է ինծի իր բովանդակ լրութեամբ։ Գործ մը կ'ընեմ, որ առանց Աստուծոյ արդիւնք մը չունի։ Գոյութիւն

մը ունիմ, որ առանց յաւիտենական կեանքի սոսկ տգեղ առեղծուած մը է։ Տէր, մօտ եղիր ինծի և ես տեսնեմ զքեզ, եթէ ոչ՝ լոպէ մը քու բացակայութեան ապրիլը մահուանէ աւելի դառն է։

ԱՍՏՈՒԱԾ իմ, այս չինչ եթերին պէս մաքուր ըլէ սիրտս։ Թող կեանքս երկինք մը ըլլայ լուսով ողողուն և, երբ անոր սուրբ կապոյտը զարդարուն ուրախութեան ճերմակ ամպեր, թող անունք քու աթոռդ ըլլան։ Իսկ եթէ մարմնոյս տառապանքներու և հոգւոյս հառաչանաց սեւ ամպեր պատուն հորիզոնս, չնորհէ որ այն թուխ հեւծութիւններէն արտասուաց անձրեւներ կաթկթին Բանիդ սերմերուն վրայ, որ անունք ծլին ու պտղաբերին յաւիտենական կեանց համար։

ԱՐԴՐ նիւթերու թագուն յատկութիւնները է յայտ կը բերէ զանոնք ենթարկելով իր հանճարին և գործութեան, ու այնպէս նիւթը կը յարմարի ու կը ծառայէ Ստեղծողի բուն նպատակին։ Նոյնպէս մինչև որ Աստուածային հպում մը, ներգործութիւն մը, զօրութիւն մը չազդէ մարդուս, մարդը չկրնար յարմարիլ իր վախճանական նպատակին, չէն յայտնուիր մարդուն թագուն հրաշալի յատկութիւնները, և մարդը չկրնար ծառայել Աստուծոյ, ինչպէս բոլոր արարածներ կը ծառայեն մարդուն։

ԽՈՍՏԱՑՈՒԱԾ յաւիտենական ֆոռթը լոկ վայելք նչանակող երջանկութիւն մը չէ, այլ Աստուծոյ վրայ աւելի ընդարձակ ու բարձր մտածելու և ըմբռնելու կարողութիւն մը, Աստուծոյ հետ յարաբերելու աւելի յարմար ատիթ և պատեհութիւն և անոր թագաւորութեան մէջ աւելի բարձր գործերու յանձնարարութիւն և վստահութիւն։ Ահա այս գերազոյն կարողութեան, ամենազարմանալի արտօնութեան ու յանձնուած գործին, պաշտօնին մէջ է այն աննկարագրելի ֆոռթը զոր ոչ աչք տեսած է, ոչ ականջ լսած և որ մարդոյ սրտին մէջ ինկած չէ։

Արդ՝ քանի որ Աստուծոյ ծառայելու գործը և պատեհութիւնը հոս այս աշխարհիս մէջ ալ մեզ չնորհուած է, երկրային ո՞ր փառքը կը հաւասարի այն փառքին զոր միայն Աստուծոյ խոնարհ ծառաները Անոր թագաւորութեան վերնատունները, կրնան ղգալ և վայելել գոնէ երկինք չհասած։

Տէր, եթէ պիտի իյր թոյլ կաւիճ մը կամ կաւոր մը սև ածուխ, ինչպէս որ եմ մեղքերովս, գործածես ու գրես, այն մեծ փառք է ինծի. թող ես մաշիմ ու վհատիմ, բայց երբ մեծ ճշմարտութիւններ և հրաշալիքներ պիտի յայտնես։ Եթէ գիս, ինքնին անմաքուր ճարպի մը պէս քու կրակովդ հալես և վտիտ մոմ մը պատրաստես ու բոցովդ վառես, թող այրիմ ու ապառիմ, հերիք է որ մութ անկիւններ և խաւար ճամբաներ կրնան լուսաւորուիլ։ Երանի անոնց, որոնց կեանքը քու ձեռքիդ մէջ կը վերջանայ, անոնք նոր կեանքի արշալոյսով պիտի փայլին երկնից հորիզոնին վրայ։

Խ. Գ.

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

ԱՆՏԵԱՆՑ ԲՐԻՍՏՈՍԸ

ՇԱՏ տարիներ անցած չեն յօմիհետէ Չիլի և Արգէնթին քիչ մնայ պատերազմի պիտի բռնուէին։ Նորոգուած էր սահմանագծի հին վէճ մը, որ տասը կայաւ 80,000 քառ. մղոն հողի մը արժէքին առնակնկալ բարձրացումին առթիւ։ Երկու ազգերը աւելի քշնամացան իրարու։ Իւրաքանչիւրը զբաղեցաւ միւսին պատերազմական պատրաստութիւններէն աւելի պատրաստութիւն տեսնել պատերազմի մը համար որ անխուսափելի կը համարուէր։ Անոնց մնայուն բանակները տասնապատիկ ծանր բեռ ըլլալու տասիճան, և նաւատորմիղները ընդարձակուեցան նոր և մեծածախս նաւերով։ Այս չոայլ պատրաստութիւններուն համար գրուած տուրքը մարդ գլուխ մէկ Անգղ. ոսկի կ'իյնար երկու ազգերուն մէջ։

Երկու ազգերուն ալ Քրիստոնեայ անձանց ի պատիւ, թող յիշուի թէ այս ցոյցերը առանց բռնութեան չմնացին։ Սահմանագծին երկու կողմն ալ, ինչպէս Անգղլիական կառավարութեան ներկայացուցիչները նոյնպէս կաթոլիկ եկեղեցւոյ կղերականները երկու երկիրներուն մէջ, աշխատեցան և ռանդով և մարդասիրաբար արգելել այսպիսի մեծ աղէտ մը։ Եպիսկոպոս Պէնավէնթէ, Արգէնթինէ, և Եպիսկոպոս Ճարա Չիլիէ, առաջինները եղան խաղաղութեան յորդորողներուն մէջ։ Իւրաքանչիւրը իր երկրին մէջ պտըտեցաւ և կղերականները և աշխարհականները գրգռեց և յորդորեց երկու ազգերուն մէջ խաղաղութեան հաստատման իբր չօշափելի նչան յիշատակարան մը կանգնել սահմանագծին վրայ։ Այս չարժումն էր որ վառարան եղաւ խաղաղասիրական զգացման։ Երկու ազգերուն մէջ աեղ Քրիստոսի մէկ արձանը կանգնելու գաղափարը պատերազմի աղաղակին յանդիմանութիւն մը եղաւ։ Հռովմ ուրիշն սահմանագծի վէճը հաստատութեամբ ներկայացուցած Անգղիոյ թագաւորին, որուն որոշումը, որ էր իւրաքանչիւր ազգի տալ մաս մը վիճաբանութեան առարկայ եղող հողէն, ընդհանուր գոհունակութիւն տուաւ։ Այն տան յիշեալ երկու ազգերը արդիւնքէն գոհ մնա-

լով դաշնագրութիւն մը ստորագրեցին, Ֆիլադան որոշում տալով որ մինչեւ սակաւ տարի իրենց մէջ տեղ ծագած բոլոր վէճերը իրաւաբարական ատեանի մը յանձնեն, նաեւ նուազեցնեն իրենց բանակները ու նաւատորմիղները։

Երկու ազգերուն կիները այդ յիշատակարանին ինպատա չարժման մասնակցեցան։ Երիտասարդ քանդակագործ մը, Մաթէօ Ալոնսօ, պատրաստեց Բրիատոսի արձանին կաղապարը, որ ձուլուեցաւ հին Ընդանօթի մը անագապղինճովը։ Արձանը 26 ոտք բարձրութիւն ունի, եւ կը կենայ երկրագունդի մը վրայ, որուն վրայ աշխարհի քարտէսը գծուած է։ Այս երկրագունդն ալ կը կենայ կրանիթ սիւնի մը վրայ։ Բրիատոս իր ձախ ձեռքով բռնած է խաչ մը, որ արձանէն հինգ ոտք վեր կը բարձրանայ։ Անոր աջ ձեռքը տարածուած է օրհնելու ձեւով։ Վարը կը դանուին երկու տախտակներ։ Մէկուն վրայ գրուած է յիշատակարանին պատմութիւնը, եւ միւսին վրայ տապէս գրուած է. «Աւելի չուտ պիտի փչրուին եւ փոշի դառնան այս լեռները քան Արճենթինի եւ Չիլիի ժողովրդին խաղաղութեան խզուիլը, որու համար ուխտ ըրած են Բրիատոս Փրկչին ոտքը»։

Անտեան լեռներուն նայն խոպան դագաթին վրայ եւ փոխադարձ դոհունակութեամբ հաստատուած տահմանադիծին վրայ արձանը կանգնուեցաւ 1904 Մարտ 13ին, օրհնութիւն մը դայն կանգնող ազգերուն եւ դաս մը՝ աշխարհին։

Նոր զրահաւորները ծախուեցան եւ զրահները խազաղութեան նպատակներու գործածուեցան։ Զօրքերը արձակուեցան եւ վերադարձան իրենց արդիւնաւոր գործերուն։ Չիլիի զինարանը դպրոց վերածուեցաւ։ Երկու ազգերուն ալ ճամբանները բարեկարգուեցան պատերազմի համար ծախսուելու սակով։ Անդրանտեան մեծ երկաթուղին փաստիէ կ'անցնի լեռներուն մէջէն, եւ ազգերը աւելի կը մօտեցնէ իրարու, ժամանակ լինալով եւ առեւտրական գործերու նպաստելով։ Տուրքերը նուազեցան։ Ժողովուրդը կը յառաջդիմէ։ Ասոնց լաւագոյնը այն է որ Բրիատոսի Հոգին պատերազմէն աւելի աղէկ կերպ մը ցուցուցած է աշխարհին։

ԼԻՆԲԸՆ ԵՒ ՍՈՒՐԲ ԳԻՐՔԸ

ԱՄԲԻ մը, որ պաշտօն ունէր Սպիտակ Տան մէջ երբ Լինքըն նախագահ էր, տեղեկագրած է թէ «Լինքըն կանուխ կելլող էր։ Երբ պաշտօնի կոչուեցայ, առաւօտեան ժամը 8ին ան չատ անգամ արդէն հագուած կ'ըլլար եւ կը կարդար գրքոյկներ մէջ։ Սենեակին կեդրոնին մօտ խոշոր սեղան մը կար։ չատ անգամ հոն կը տեսնէի անոր կարդալու պարապիլը։ Եւ ինչ գիրք էր կարդացածը։ կը տեսնէի որ Աստուածաշունչն էր անիկա, մինչ տնեցիներուն մեծ մասը կը քնանայինք» Հետաքրքրաշարժ է թէ մեծ ո՛րքան մարդիկ Սուրբ Գիրքը կարդալու ժամանակ կը գտնեն, եւ պզտիկ ո՛րքան մարդիկ իրենք զիրենք կ'արդարացնեն ըսելով թէ ժամանակ չունին կարեւոր գործերու պատճառաւ։

ՅՕԴՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ

ՀԱՑ ԻՆՔՆԱՏԻՊ ՄԻՏՔ ՄԸ

(Շար. նախորդ ԸՆԹԱՑՔԷՆ ԵՒ ՎԵՐՋ)

Դպրոցական փիլիսոփայութիւնը (Scholasticism) գլխաւոր ուսումն էր Միջին Դարու մէջ։ Ա՛յս իր ընդհանուր (Deductive) կամ հաւատքանական (Syllogistic) մեթոտով գլխաւորապար կը գործածուէր վիճաբանութիւններու մէջ, բոլորովին ապարդիւն եւ ամուլ։ Տէքարտ Ցիսուսեանները Լա Ֆլէշ (La Flèche) դպրոցին մէջ իսկ սկսաւ չվստահիլ իր ուսուցիչներուն եւ աւանդութեան հեղինակութեան։ Նամանաւանդ Պէյքըն Բէմպրիճի մէջ, ուր կ'ուսանէր, նկատ էր սա եղրակացութեան թէ դպրոցականներուն գործածած ուսումնական մեթոտը միանդամայն անարժէք եւ սխալ էին։ սկսաւ արհամարհել Արիստոտելեան փիլիսոփայութիւնը իբրեւ ապարդիւն եւ ամուլ, զոր հաւանօրէն չվստահել դպրոցականութեան հետ։ Թերեւս այս պատճառաւ էր որ իր նոր մեթոտին—ռակոնական—բացատրութեան նուիրած կարեւոր երկը Novum Organum անուանեց իբրեւ նոր գործի մը հիմին դէմ եւ տեղ։

Սարկաւագ վարդապետ, Պէյքըն եւ Տէքարտ դաղափարի երբեմն եղբայրակցութիւն մը կը կազմեն։ Առաջինը Ասիոյ ներքին դաւառի մը մէկ անկիւնը ունենալ առաջին անգամ զօրաւոր, յստակ ըմբռնումը փորձին, նոր մեթոտին, կարեւորութեան եւ գայն չատագովել իր գրութիւններ մէջ։ այս պատճառաւ թերեւս, իր ժամանակակիցները անուանեցին գայն Մեծ Սոֆեսթեան Հայքաթայ։ Սոփեստէս կը նշանակէ հոս խմաստասէր իր առաջին եւ լաւագոյն նշանակութեամբ առնուած։ Իր այս տիտղոսը արդարացուց գլխաւորապար յղացած ուսումնասիրութեան, հետազօտութեան նոր մեթոտով։ Բայց չը չափազանցնենք։

Պէյքըն նոր մեթոտը գտաւ, բայատրեց գայն իր Novum Organumի մէջ եւ գործածեց բնական գիտութեան, կամ արտաքին աշխարհի մէջ։ Տէքարտ չչատանալով իր նշանաւոր ժամանակակիցին նոր մեթոտը ցոյց տալու դիրքով՝ ուղեց գլխաւորապար

ներքին աշխարհին մէջ աշխատելով ամբողջ դրութիւն մը հիմնել, եթէ գրաւոր յիշատակարաններ կորսուած չեն, Յովհաննէս Սոփեստէս վարդապետը ձգած չէ երկարաշունչ երկասիրութիւն մը որ պատուական Novum Organumի նման նոր մէթոտին լիակատար բացատրութիւնը և արդիւնքները, ստացած նոր մէթոտին կիրառութեամբ։ Բայց Հայ Սոփեստէսին կը մնայ փառքը առաջին անգամ փորձելուն մարդկային մտքին ձերբազատութիւնը դարաւոր գերութեան վիճակէն. փորձ՝ հաստատուն և աներկբայ. ահա իր ստուգանիշը ճշմարտութեան Պարթէլէմի–Սէնդ–Իլէր իմաստասիրական գիտութեանց բառարանին մէջ կը գրէ Դաւիթ Հայ փիլիսոփային առթիւ. «Դաւիթի վառքը պիտի ըլլայ Հայ ազգին ներկայացուցիչը լինել իմաստասիրութեան մէջ և եթէ այդ ազգը չկրցաւ խաղալ վայլուն դեր մը, պարագաները և ժամանակին դժուարութիւնները էին պատճառ և ոչ թէ ազգին հանճարը։»

Թող ուրիչ իմաստասէր մատենագիր մ'ալ արձանագրէ փիլիսոփայական բառարանին մէջ. «Յովհաննէս վարդապետ, Սարկաւագ կոչուած, ծնած Ժ.Ա. դարու կէսին, Հայ բազմահմուտ, սրբակեաց, ժրաջան, իմաստասէր կրօնաւոր մը, առաջնորդ Հաղբատայ վանքին։ Սա էր որ առաջին անգամ, առանց ուրանալու Հոպպսի նման հնութեան ուսումներուն կարեւորութիւնը, ջատագովեց ուսումնասիրութեան, հետազօտութեան նոր մէթոտը Պէյքընէն և Տէքարտէն հինգ դար առաջ. իր մէթոտին իրրեւ բացատրութիւն սա նշանաբանը որդեգրեց. «Փորձ հաստատուն և աներկբայ։»

Ըսուած է երբեմն, Հայուն միտքը հետեւակ է լինչ լինչ բաներու մէջ։ Հակառակը չեմ պնդեր, բայց երբ կը յիշեմ թէ ե. դարէն իսկ այս ազգին մէջ աւանդուեցաւ թէ Բնութիւնը մարդկային ցեղին վարդապետարանն է(*), թէ իր տաղանդաւոր դաւանիներէն մէկը, Անանիա Շիրակացի, հակառակ եկեղեցւոյն հոգևնականութեան, դաւանեցաւ է. դարուն՝ Հակոպնէանեբոան դոյութիւնը, թէ իր ուրիչ մէկ գաւակն ալ, հակառակ իր բոլոր աննպաստ պարագաներուն, յստակ ըմբռնումը ունեցաւ նոր մէթոտին, չենք վարանիր ըսելու թէ այս ազգին միտքը իմաստասիրական, գրական, եւն. բարձրադոյն ոլորտներու մէջ թեւածած է ամէն անգամ որ «պարագաները և ժամանակին դժուարութիւնները» չեն հաշմած իր բարձրասլաց թռիչքը։

Բայց դառնանք մեր իմաստասէրին կեանքին։

Սարկաւագ վարդապետ ապրեցաւ օգտակար, ներշնչիչ և արդիւնաշատ կեանք մը, մեռաւ խոր ծերութեան մէջ 1129ին, անհուն ցաւ պատճառելով իր համայնքին, թաղուեցաւ Հաղբատայ վանքին եկեղեցւոյն արեւելեան կողմը, փառաւոր դամբարանի մը տակ։ Դեռ մինչեւ հիմա կը կարդացուի սա կարճ այլ նշանակալից տապանագիրը.

Աչքանս այս Սեմական է Սոփեստէ Սարկաւագէ

Ոմանք Սեմական բառը սեմական կը կարծեն, ուրիշներ կ'ենթադրեն, թէ ՛ի սեմական եղած ըլլայ, և տառը ժամանակի ընթացքին մէջ հաւանօրէն եղծուած ըլլալով։ Բայց ես աւելի կը սիրեմ մտածել Նահապետին հետ թէ բուն բառը Սեմական է, թէ նոյն ինքն Սարկաւագ վարդապետը յանձնարարած ըլլայ այս տապանագիրը, որպէս զի իր մահուան նկն վերջ իսկ իր խորհրդաւոր տապանագրով քարոզէ ապագայ սերունդներուն սա ճշմարտութիւնը թէ «տապանը լոկ սեմն է անմահութեան տաճարին,» սա հաւատքը ներշնչելու հաւատացեալներուն թէ, երբ իրենց մահկանացու աչքերը կը փակուին մահուան ստուերներուն մէջ, անդէն պիտի տեսնեն՝ տապան–սեմէն՝ անմահութեան կեանքի արշալոյսին նշուլագեղ պայծառութիւնը։

Յովհաննէս Սարկաւագ վարդապետ «թէեւ մեռաւ, բայց դեռ կը լոսի»

ՄԻՆԱՍ Գ. ԵՒԼԵԱՆ

ՕՎԱՃԸԳ

Օվաճըգ կը գտնուի Իզմիտի խորչին հարաւ–արեւելեան կողմը 1 ժամ հեռաւորութեամբ ծովէն, և Պարտիզակէն ալ 1 ժամ դէպ ի արեւելք։ Օվաճըգցիք գաղթած են Սերբաստիայէ, Ալնէ և Կարինէ։ Կը պատմուի թէ 1550ին Սերբաստիոյ կողմերէն 7 Հայ ընտանիքներ դէպ ի այս վայր կը գաղթեն, որոնց ամբողջ գոյքերը կազ Ջորիի մը և իշու մը վրայ բեռցուած էին։ Ատոնցմէ 20–30 տարիներ վերջ՝ Ալնայ կողմերէն ալ կու գան բաւական թուով Հայ գաղթականներ. և այդ պատճառով հիմակուան տիրող լեզուն Ալնայ լեզուն է։ Հայոց երրորդ գաղթականութիւնը տեղի ունեցաւ 1690ին, երբ Սուլթան Մուրատ Դ. Պաղատտէն վերադարձին իր հետ բերաւ 4–5 տուն Հայեր կարինէն, որոնց մէջ էր ծանօթ «Հաճի Յակոբը», զոր Սուլթանը պէրաթով «Աղա» կարգած է Օվաճըգի վրայ, և ժողովուրդը այդ «Աղա»յի միջոցով 12 բեռ «չամ քէօմիւր» պիտի վճարէր իբր տուրք կառավարութեան։ Վերոյիշեալ գաղթականներ իրենց այս նորակառոյց գիւղը «Օվաճըգ» կոչեցին, իրենց կողմը գտնուող համանուն գիւղի մը անու-

(*)«Վարդապետարան մարդկայինս եղեալ ազգին՝ Բնութիւն իսկ ուսուցանէ» (Դիւրք Պիտոյից)։

նով, իսկ Տաճիկներ մինչեւ այսօր «Եուվաճըդ» կը կոչեն Սուլթան Մուրատ Դ. Իզմիտ այցելած միջոցին, երբ հեռուէն կը նշմարէ այժմու Օվաճըդը, հիացմամբ կ'ըսէ. «Նէ՛ կիւզել «Եուվաճըդ օլմուչ»

1892ին Օվաճըդ 2,180 Հայ բնակիչ ունէր. իսկ այսօր 4,200։ Այս զգալի բազմացումի պատճառը ծխախոտի մշակութիւնն է, որ սկսած է 1870ին Թոքատցի վարպետներէն։ Օվաճըդ՝ իր պատուական ջուրով եւ օդով համբաւաւոր է, ինչպէս նաեւ իր աղուոտութեամբ։ Լուսաւորչական Հայերը ունին 1 եկեղեցի, 2 քահանայ, 3 վարժուհի, 5 ուսուցիչ, որոնցմէ մին Սրժ. Տէր Արսէն քահանայ (Պարտիզակի բարձրադոյն վարժարանի Տաճկերէնի նախկին ուսուցիչ) Տեսուչ է։ 450 աղջիկ ու մանչ աշակերտներ կան։

Բողոքականութիւնը 1853ին սկսաւ, առաջնորդութեամբ Պատ. Աբրահամ Պուղտանեանի։ Ըստ կառավարական տումարի 170 անհատներ են Բողոքականները, որոնցմէ միայն 120ը ժողովարան կը յաճախեն հիմա, իսկ մնացեալներուն 30ը չաբաթապահ եղած են 14 տարիէ ի վեր, և ամէն չաբաթ օր պաշտօն կը կատարեն։ Աւետարանական հաղորդականները 12 այր, 14 կին են։ Վեր. Ս. Աբրահամեան չատ տարիներ գործած է հոս. իսկ Վեր. Յարութիւն Կարապետեանի օրով դործը էն փայլուն է եղեր։ Արդի ուսուցիչ-քարոզիչը Տիար Յովհաննէս Աղասեան 12 տարիէ ի վեր հոս կ'աշխատի, և իր ծառայութիւնները գնահատուած են, և իր միջոցով 8 Ա-եաքէր կու գայ հոս։ Դըպրոցը 20 մանչ և 22 աղջիկա չակերտ ունի։ Ժողովուրդը 6 ոսկի հոգևոր տուրք կու տայ, և Պորսէն կ'ատանայ 18 ոսկի։ Մր. Փարսըն 50 տարի առաջ հոս ժողովարան մը չինած է, որ հիմա իրը դպրոց կը ծառայէ, և սակայն խարխուլ վիճակի մէջ է։

Օվաճըդ 1906ին ունեցաւ իր նորակառոյց ժողովարանը, և այդ Սեպտեմբերին Իզմիտի Գաւառ. Ժողովի ներկայութեամբ նաւակատիքի հանդէսը տեղի ունեցաւ վայելուչ փառքով մը։ Շէնքին ամբողջ ծախքը 180 ոսկի եղած է, որուն 100 ոսկին ժողովուրդը վճարած է, իսկ 46 ոսկին դևատրաբար Վեր. Տոգ. Զէմպըրսի անձնական աշխատութեամբ և ուրիշներու ալ աջակցութեամբ հայթայթուած է։ Ժողովուրդը կը պարտի Վեր. Մխիթարին մնացած 34 ոսկին։ Սրդար ըլլալու համար պէտք է ըսել թէ Վեր. Յարութիւն Կարապետեան (Մուրատ-Չայէ արդի պաշտօնեան) Օվաճըդի ժողովարանի չինութեան գործին հիմը դրած է։ Նորակառոյց ժողովարանը տակաւին պակաս բաներ ունի. հետեւաբար կը կարօտի բարերարներու դրամական նուէրներուն։ Հոս եղած միջոցիս գիշեր մը 600է աւելի ժողովուրդ մը ունեցանք, որուն մէջ Սրժ. Տէր Արսէն քահանայ հիանալիօրէն չինիչ ուղերձով մը ժողովուրդը հոգեւորապէս քաջալերեց։ Այս տողերը գրողն ալ կիրակի օր մը Օվաճըդի Հայոց եկեղեցիին մէջ 2,000է աւելի երկտող բազմութեան մը ուղերձ մը ըրաւ նիւթ ունենալով, «Կինը քաղաքական և կրօնական աշխարհի մէջ։»

ՓԱՌՆԱԿ ԻՕՓԷՆՏԻՐՆԱՆ

ՏԵՂԵԿԱԴԻՐ

Պարտիզակի Բարձ. Վարժարանի Ընդհանրական Ժողովը տեղի ունեցաւ Աստաբազարի մէջ Փետ. 20ին նախագահութեամբ Տր. Զէյմպըսի։ Ներկայ էին Վեր. Հ. Մ. Ալէն, Մր. Բիթ, Տր. Ս. Գավալճեան, Տր. Ե. Ս. Ճէճիզեան, Տիար Յ. Քիւրքճեան և Ե. Ս. Մարտիկեան։

Տեղեկագրուեցաւ թէ նոյն օր գումարուած Նիկոմիդիոյ դաւառին տարեկան ժողովին մէջ կարգադրութիւն վեր. Փ. Իսքէնտէրեանի հրաժարականը անօր յաջորդ ընտրուած է Նիկոմիդիոյ եկեղեցին կողմանէ Տր. Կ. Աթանասեան երկու տարուան համար, ինչպէս նաեւ իրրեւ Պոլսոյ ներկայացուցիչ Ե. Ս. Մարտիկեան, նոյնպէս երկու տարուան համար։

Վեր. Տնօրէնը աեղեկագրեց թէ վարժարանը յաջող ընթացքի մը գոլորելու վրայ է, թէ տիրող ոգին կատարեալ է հիմա և ուսանողներ հնազանդ և ուսմանց մէջ յառաջադէմ են։

Ժողովս վարժարանի ապագային մասին կարեւոր կարգադրութիւններ ըրաւ և որոշումներ տուաւ։

Որոշուեցաւ որ յաջորդ նիստը գումարուի Պարտիզակի մէջ Յունիսի վերջ վարժարանի ամավերջի հանդէսներուն առթիւ։

Ի դիմաց Ընդհանրական Ժողովին
Ա. Քէնոպոլէր
Ե. Ս. ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ

ՎԷԶԻՐՔԷՕՓՐԻԷ

Եկեղեցւոյս Ընտ. Ժողովը ի նպաստ Հայաստանի միայն Հայ սովեալներու համար հանդանակութեան մը ձեռնարկեց։ Այս առթիւ կիրակի օր քարոզիչ Պատ. Գէորգ Զաքարեան, բնաբան ընտրելով Դնբ. Ժ. 37 համարը, յուզիչ քարոզ մը խօսեցաւ։ Հանգանակութեան միջոցին մի քանի եղբայրներ եւս խօսեցան ցոյց տալով մեր պարտականութիւնները իրր մարդ՝ մարդկութեան և իրր Հայ մեր Հայ ազգին ու իրր Քրիստոնեայ մեր հաւատքի ընտանիներուն։ Ուրախ ենք որ, դրեթէ ա-

ռանց բացառութեան, եղբայրներ, քոյրեր և 3—5 տարեկան մանուկներ մահակոծման իրենց արատաւոր քրնեերով և նուէրներով այս դիմումեան գործին Ֆալալերիչ էր տեսնել որ քոյրեր կը մերկանային իրենց զարդերէն՝ նուիրելով իրենց մատանիներ, օղեր, ժամացոյցներ և 7—8 տարեկան աղջիկներ ալ իրենց ականջի օղեր ու ապարանջանները ու 3–5 տարեկան մանուկներ իրենց կաղանդի նուէրները։ Արդիւնքն առ այժմ ձեղի զրկուած է, երեսունեւհինգ Օսմ. ոսկինոց չէք մը, ըստ ներփակեալ ցուցակի։ Տակաւին կան նուէրներ որ պիտի վճարուին։ Անոնք ալ յաջորդ փոստայով կը զրկենք ցուցակով միասին։

Մասնաւոր շնորհքներ որ Տէրը արդիւնաւոր ընէ ձեր ջանքերը։

Ի դիմաց Վէզիր-Քէօփրիւի Հայ Աւետ. Ե-կեղեցւոյ Խառն Ժողովի

ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ց. ՍԻՄՍԱՐԵԱՆ

ՄՈՒՇ ԵՒ ՇՐՋԱԿԱՆԵՐԸ

Այս տարի չատ քիչ ձիւնեց, բայց չափազանց ցրտեց։ Սառնամանիք և մշուշ այնչափ խիտ եղան որ չաճախ ճամբորդութիւն ընել անկարելի դարձաւ։ Աւրմոիքը սուղ է և հրապարակի վրայ չդրաւնուիր կարգ մը միլիթէղիմներ և «ամբարճի»ներ իրենց արմոիքները կը պահեն դարման ուելի սուղ ծախելու համար։ Միչտ ասանկ եղած է։ Մչոյ ցորենի հրապարակը, Մէկ կոտ ցորեն (11 քայ) 25 դահ., կորեկ, կկիւ և գարի 13ական դահ. կը ծախուի, մէկ օխա հայ 2 դահեկանի։ Անօթի և սուված են քաղաքի և դիւղայիներու միջակ դասակարգը որ ժողովուրդի մեծամասնութիւնը կը կազմէ։ Սովեալներու ղրկուած նպաստը անբաւական է։ Իւրաքանչիւր անձի ամիսը կամ չաբաթը մի անգամ 20–30–80 փարա հացագին տալ ինչ դարման պիտի ըլլայ սովալուկներուն։ Մանաւանդ դիւղերու մէջ նպաստը պահանջեալ նպատակով, ճշդութեամբ, չբաչխուիր։ Որովհետեւ դիւղացին յայտնի և ծածուկ խարդախ միջոցներով կեղծ ցուցակագրութեամբ հաւաստրապէս կ'օգտուի նպաստէն։ Բնիկ ունեւոր հարուստները անողորմ և անհաւատարիմ են հանդէպ իրենց դրացի անօթիներուն։ Սղութիւն և անօթութիւն դարման ուելի պիտի ծաւալին և սաստկանան, որովհետեւ բոլոր երկրագործ դիւղացիներու պաշարը պիտի հասնի դէտ ձմեռը չվերջացած։

Բաղաքի Թուրքերուն մէջ հայրենասիրական տղնիւ չանքեր գոյացած են։ Ցօգուտ տղքատ հայրենակիցներու՝ 10,000 ոսկիի չափ դրամագլխով ընկերութիւն մը կազմելու գործնական չանքեր կը թափեն բանալու գործի և արհեստի գործարաններ և ընդարձակ վաճառատուն մը, ուժան և դիւրամատչելի գնով ամէն տեսակ վաճառանիւթեր ծախելու սպառող հասարակութեան։ Բաժնեթերն ալ պիտի ընդունին դրամագլխի համեմատական չահաբաժիններ։ Ակնէ դատ Իզմիր որքան ապաստանարան մը բանալու նպատակով 700 ոսկիի դումարը ուելցնելու չանքեր կ'ըլլան։ Ցաջողութիւն մեր Թուրք հայրենակիցներուն, իրենց մարդասիրական աչխատութիւններուն, բարենպատակ և հանրօգուտ ձեռնարկներուն համար։ Հայ հասարակութիւնը գովելի և աչքառու գործունէութիւն մը ունեցած չէ տակաւին։ Միայն թէ «Դէպրդ Հայր» ընթերցարան մը բացուած է քաղաքին մէջ։ Բաւական թուով դրքեր կան, և կը հաւատան թէ հոյլ մը դրքերու ապսպրանքներ եղած են։

Ընկերական ու հարանիքական զեղծումներ յաճախագէպ են դիւղերուն մէջ։ Բօլոսիկ դիւղէն 2 Հայ տղջիկներ առուանդեցին Բիւրդերը, մէկը յետս առնուեցաւ։ Ծոզիտ դիւղին մէջ ոստիկան Սլօն Բիւրդի մը հետ թղթախաղի բռնուելով վրայ կու տայ իր քովի դրամը և ըստ կարդի ձին, հանդերձները, մինչեւ իսկ զէնքն ու կինը։ Ասոր իբր հետեւանք կռիւ կը բռնուին և վայրադն Սլօն խեղճ Բիւրդը կատր կատր կ'ընէ։ Ծոզիտ դիւղացիք այս ահարկու ոճրագործը բռնելով Կառավարութեան յանձնած են։ Ժողովուրդը կ'սպասէ այս հին ոչխին օրերու կաչառակեր և ոճրագործ ոստիկանին դատապարտութեան վճռին։

Կը լսենք որ Ալչան դիւղի բնիկ Դաչնակցականները վիւղացի մը այնչափ կը ծեծեն որ քանի մը օր հիւանդանալէն վերջ մարդուկը կը մեռնի։ Դիւղացիներ ո՛ւր և Դաչնակցական ըլլալ ո՛ւր։

Ցօրնք դիւղացի աղջիկ մը և երիտասարդ մը իրարու սիրահարած էին։ աղջկան ծնողքը բարձ դիւղացի հարուստի տղու մը կու տան իրենց աղջիկը։ լաւ է ըսել կը ծախեն զայն և 17 լիրա պաչլըղ-զալան կ'առնեն։ Ասոր վրայ սիրահար երիտասարդը կը փորձէ վախցնել իր սիրուհին, բայց աղջկան հայրն ու եղբայրը խաբէութեամբ կը խեղդեն թշուառ երիտասարդը։ Կառավարութիւնը ձերբակալած է այս անագորոյն ոճրագործ հայրն ու որդին։

Բարձորցի աղջնակ մը կը պսակուի Բեմբոցի երիտասարդի մը հետ։ Երկու չաբաթ վերջ, նա կ'առեւանդուի Բարձորցի այլ երիտասարդէ մը, և կը կրկնապսակուի երկրորդ էրկան հետ։ Ակնէ ծաղած է Բեմբոց-Բարձորի ամուսնական տառամթիկ վէճն ու կռիւը։ Երկու դիւղացիք Մչոյ Առաջնոր-

դարանին մէջ անդամ կը ձեծեն զիրար։ Տակաւին յայտնի չէ թէ ի՛նչպէս պիտի լուծուի խնդիրը։ Սողոմոնի լսելքն ու սուրը դիւրաւ կը լուծեն խնդիրը։ Կը լսենք որ Մշոյ կից Կառնէ գիւղացիին մէկը 15 տարի առաջ մշակ մը կը վարձէ իր տան համար և օսարութեան կ'ուղարկայ։ Այս տարի երբ կը վերադառնայ հայրենիք, իր տան մէջ կը տեսնէ 3 մեծցած զաւակներ ու նոյն մշակը որ հայրիկ եղած է։ Ո՞վ պիտի նայի այս մարդուկին դատին և մշակին պահանջներուն։

Օրերս գիւղիս ժողովարանին մէջ պատգարութիւն մը կատարուած միջոցին, բնիկ Դաշնակցականներէն 3 անձեր չկրնացին առնուազն հարս մը դեռ չպսակուած, իրենց ընկերներէն մէկուն հետ պսակելու համար։ Պահ մը պաշտամունքը խանգարուեցաւ թէեւ, բայց ժողովուրդին զայրոյթովը և ոռնակնկալ եկող 2 ոստիկաններու ներկայութեամբ պսակադրութիւն կատարուեցաւ օրհնաւորութեամբ Կոմիտէէն Պրն. Կարմէնին բողոքներ եղան դիւզացւոց և պաշտօնէից կողմանէ, բայց նա դիմաւորեալ պատճառներով զանոնք անպատիժ թողուլ կը չկրնայ։

Պրն. Կարմէն Հ. Յ. Դաշնակցութեան ընդհանուր կոմիտէէն քանիցս փորձականդիսմներ ղրկեց դիւղերուն մէջ կուսակցութեան կազմակերպութիւններ ընելու, բայց փոխանակ իրենց բաղձացած միութիւնը և կազմակերպութիւնները գոյացնելու, աւելի երկպառակութիւններ, դիւղական անճահ վիճաբանութիւններ գոյացուցին։ Գաւառիս ներկայ դիւղացիները երբեք ի վիճակի չեն հասկնալու իրենց քարոզուած կուսակցութեան սկզբունքները, ոչ ալ կրնան հասկնալ Սահմանադրութեան նպատակը և օրէնութիւնները։ Կուսակցական կազմակերպութիւնները դիւղացիներուս համար կերուխումի, իրարու դէմ սին վիճաբանութիւններ ընելու միջոցներ են և ոչ այլ ինչ։ Փոխանակ կուսակցական փորձականդիսմ ընելու, հայրենիքին և ժողովրդեան օգտակար ծառայութիւն մատուցած պիտի ըլլան, եթէ ամէն դիւղի մէջ դպրոցներ բանալու անհրաժեշտ չանքեր թափուին եւ Սահմանադրութիւնը ժողովրդեան հասկցնելու ձեռնարկներ ընեն։ Դաշնակցականներ ատակ են և կարող ժողովրդեան զարգացման նպաստելու, այս անհրաժեշտ է, եթէ սակայն տեսականին աշխատին քան թէ տեսականին։ Ներման արժանացան այս քանի մը տարիներու միջոցին կողոպտիչ, թալանիչ, ոճրագործ, ֆիլտարի բոլոր Բիւրտերը։ Թուէս քանի մը օր առաջ 400է աւելի Մուշ եկան՝ ուրախութեամբ թափօր մը կազմելով։ Կ'սուի թէ Պիթլիս «վիլայէթ»ին մէջ 8,000—12,000 ֆիտարիներ եղած են որոնց պատիժը իրենց ներուժին եղաւ։ Կասկածելի է թէ յետ այսու անոնք պիտի կրնան իրենց բնազդները զսպել։

Մուշ, Յունվ. ՐԵՆԻԱՄԻՆ ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՄՈՒՇԻ ՁՄԵՌԸ ԵՒ ՄՇԵՑԻԻՆ ԿԵԱՆՔԸ

Ձմեռն սկսաւ Նոյեմբերի առաջին օրերը (Հ. Տ.) սաստիկ ցուրտով և ծանր ու երկար ըլլալու սպառնալիքով։ Մարքի կու դար այն հարցումը եթէ եղանակը որո՛ւ կողմը պիտի բռնէ աւելի և որո՛ւ պիտի նմանի, երկրին հո՞ն դրութեան, խիստ ու միահեծան, թէ նորի՞ն, մեղմ ու սահմանադրական։ Ձմեռը, իր սկզբնաւորութեանը մէջ, կործանուած Ռէժիմին երեւոյթը կը ցուցնէր, դաժան և սարսափարկու։ Արդէն մաքերը լլկող հոյլ ինդէքը բոլորովին խռովիչ հանգամանք մը կ'առնէր։ Սղութիւնը սովի ժանիքով չաւերու սկսեր էր ցուցէր։ Ցորենի դինը, որ արդէն բարձր էր, քանի մը օրուան մէջ մէկմէկ դահեկան վրայ դնելով 25ը անցած էր։ Բարեբախտաբար ձմեռը սովորականէն աւելի մեղմ եղաւ, որուն համար չնորհակալութեան մեծ բաժինը Մեծ Շնորհատուին հանդիպէ վերջ՝ ժողովուրդը չատ չնորհակալութիւն ունի նաեւ բարերար անձերու, որոնք թշուառներու Օգնութեան աղաղակներուն հետ լսելու են նաեւ անոնց Շնորհակալութիւնը նոյնպէս և աւելի սրտանց։ Թէեւ ցաւալի է, բայց պէտք չէ ծածկել նաեւ թէ ընդհանրապէս նպաստներ կը բաժնուին, որչափ ես տեսեր եմ, անխտիր ամէնուն, — ունեւորի թէ չքաւորի, ան ալ անձ պլուխի համեմատութեամբ՝ քան կարօտին չատ և կարօտ չեղողին քիչցուով։ Նպաստ առնողներէ չատեր, խղճով կրնամ ըսել, նպաստ տուող չատերէ աւելի բարեկեցիկ են։ Նպաստատուներուն մէջ, գիտեմ, աղքատներ, ինքզինքին զրկողներ, անձնազոհ չատ մարդեր կան, մարդասէր ու աղգասէր պատուական անձեր, որ տասիճան մը աւելի կ'աղքատանան՝ ուրիշներ աստիճան մը նուազ աղքատ ընելու համար։ Բայց այս հասիւը կ'անտեսուի չատ անգամ ու չատերէ, նպաստ բաչխող և ընդունող մարդերէ։ Մ'ղք է այս, մ'ղք է և քաւելու է։ Բաւել պէտք է այդ ծեղէն աւելի թերի ու խեղ դնելով այդ գործին մէջ, և աւելի բարեխիղճ և հնարիմաց մարդեր դանելով այդ գործին համար։ Մամուլն ու ամպիոնը մինչեւ հիմա չեչտուած են աւելի չեչտելու են այս կէտը։ Դրամի կորուստէն աւելի համակրանքներու, սկզբունքներու և նկարագիրներու կորուստը ծանր կը կշռէ այս ուղղութեամբ եղած զանգատութիւններէ և անուս-

չաղրուեթենէ։ Մուրացկանուեթեան ոգին կը մչակուի և աղնուականուեթիւնը կը չքանայ չատերու մէջ։ Պատրաստ պատառներու հետեւէ պղտոզները կը չատնան և չատեր իրենց արդար ու արդիւնաւոր դործը ձգելով այս դործին(՞՞.) կը նուիրուին, ամօթի ղդայումը անամօթուեթեան փոխարկելով, աւա՜ղ։ Այս կերպով մատակարարուեթիւնը իր նպատակէն խպատ կը վրիպի. սովածները, տըհանկիները որ ապրեցնել կ՚ուղուի՝ չեն ապրիր, բան մը ունեցողներն ալ չատ աւելի բան չեն ունենար։ Աղքատներն ընդհակառակն կ՚աւելնան. նիւեթական աղքատներուն վրայ կ՚աւելնան բարոյական աղքատները, աղքատոդի մարդերը՝ աւելի ողորմելիներ քան դատարկիսր։

Վերադառնանք նիւեթին, Մուշի ձմեռը, մե՛ղմ ըլլայ թէ խիստ, Ապրելի հետ կը սկսի դալտի կեանքը։ Եւ դիւղի թէ քաղաքի մէջ իդուր կը վատնուի մարդոց կեանքը, այրերու թէ կիներու ժամանակը։ Զբաղում չկայ. վասն դի բերքերուն մէջ այդ զբաղումը հայթայթող բան չկայ, – բամպակ, ափիոն, ևն։ Այս բաներուն համար կլիման թերևս քիչ մը անյարմար է, բայց ոչ բոլորովին։ Պակասը այս բաները մչակելու դիտութիւնն է նախ՝ և վարժութիւնը։ Մտածելու, հնարելու, չտեսնուածը փորձելու ոդի չկայ։ Թթատաններ կրնան տընկուիլ, չերամաբուծութիւն կրնայ ներմուծուիլ և թերևս աւելի յաջողութեամբ քան ուրիչ տեղեր, բայց ոչ ոք մտքէ կ՚անցնէ։ Ասոր համար դպրոցներ, մանաւանդ դիւղատնտեսական դպրոցներ, Մուշի մեծագոյն պէտքն են ամէն բանէ առաջ։

Դործնական տոհմանպրութիւն պէտք է հաստատուած ըլլայ Ազատութեան, Սրդարութեան և Հաւատարութեան սիւներուն վրայ։ Հերիք որ հեղ մըն ալ մչակ ժողովուրդին ձեռքէն եղը, դոմէչը, լուծն ու արօրը չխլուին, չատ անդամ իր կեանքին հետ։ Հերիք է որ հեղ մըն ալ անոր այդին, հնձանը և տունը չկոխուին, անոր կալը չայրուի, անոր ու դինք պաշտպանող կառավարութեան մնայ իր աչխատանքը, և քրտինքին արդիւնքը։ Մանաւանդ քիչ մըն ալ խլուածը հետ տրուի, դրամագլուխ, պղտիկ դրամագլուխ մը ըլլալու չափ. ժողովուրդը չատ չանցած՝ պիտի ծաղկեցնէ երկիրը։

Ժողովուրդը հիմա թէեւ սովով ու աղութիւնով սարսռուն՝ բայց Սահմանադրութիւնով ու ասոր դեռ չիրականացած բայց ներչնչած յոյսերով ալ խայտուն ու ցնծուն է։ Կիսով կը մոռնայ իր այսօրուան քաղցը, իր վչրուած ու բեկոր բեկոր ուժերը կը հաւաքէ տակաւ։

Դպրոցներ, լսարաններ ու ընթերցարաններ ալ հաստատուած են և դեռ կը հաստատուին քաղաքը և չատ ալ դիւղեր։ Իրաւ է որ ատոնցմէ չատեր դեռ անուանական են. չէնք, դիրք, աչակերտ ու վարժապետ չունին, բայց մեղքը ժողովուրդինը չէ չատ. միջոցներն է որ կը պակսին՝ զօրաւոր բաղձանքներու առջեւ։ Մչեցին աչխատասէր է, եթէ միջոց ունենայ։ Մչեցին կը հաւատայ որ, եթէ ինք աչխատի, Աստուած ալ չատ պիտի տայ։

ՄԻՀՐԱՆ Ց. ԳԱՔՐԻԷԼԵԱՆ

Մուշ—Մոկունք, Փետ. 1,

ԱՐԱԲԿԻՐՔ

1909 Յունվար 1էն սկսեալ 40 օրուան համար 1,200է աւելի անասուղ անօթիներու հայ սըրուիլ սկսուեցաւ։ Տեղւոյս Առաջնորդը Բաղոք. Պատուելիին հետ ամէն չանք թափեց, որպէս զի մի դուցէ հայի այս բաչխուսմի դործին մէջ ոեւէ անարդելութիւն մանէ։ Բաւական կանոնաւոր կերպով վերջացաւ բաչխուսմի կարեւոր ձեռնարկը, այնպէս որ հայ առնողներ իրականապէս մահուան անդունդի ճիրաններէն ազատուեցան։ Անգամ մը, երբ պիտոդութիւն կ՚ըլլար թէ «Ափուած ածոնը խմոր է,» ևն, կին մը հետեւեալը պատասխանեց, «Մ՚հ, բարեկամներ, խմոր չէ, ի՞նչ կ՚ըլլայ Թող ըլլայ. քարէն կակուղ ինչ որ որ գտնենք՝ պիտի ուտենք։ Օրհնեալ ըլլան բոլոր անոնք որ իրենց դրամը, խելքը, կոդղութիւնը չեն խնայեր թշուառներ մխիթարելու և անօթիներ կչտացնելու համար։ Եթէ այս ածոնը չըլլար, մահը մեր դռներուն քովը հասած էր արդէն»։

1,200 անօթիներու հայ արուելէն զատ 2–300 անհատներու ալ ալիւր արուեցաւ, բայց թշուառութիւնը այն աստիճանի հասած է որ տակաւին չատեր անօթի կը պառկին կ՚ելլեն։ (Ատորագրելս մեծ ցաւով ականատես եղած եմ այսպիսի ընտանիքներու լացերուն և ողբերուն) Երբ կը դիմուի Առաջնորդարան հայ կամ ալիւր խնդրելու, ձեռնունայն ետ կը վերադարձուին չատեր, որովհետեւ նպաստի դրամը սպառած է այլեւս։ Անոնք ալ որ կտոր մը ցամաք հայ դտնեն ուտելու, փայտ, ածուխ չունին վառելու և հագուստ չունին հագնելու։ Մ՚հ, քանի՛ քանիներ անօթութենէն, ցսբերին չկրնալով դիմանալ՝ իրենց վերջին չունչը փչեցին։ Այս տարի սովորականին դրեթէ եռապատիկը մահ կը պատահի, պատճառը բացորոշ է։ Ներկայ Սրբոկիրը մեռելային վիճակ մը ունի. դործ չկայ որ խեղճուկ ժողովուրդը դործէ և ինքզինք հոգայ։ Տուներու մէջ կահ, կարասի, զարդ, զարդեղէն չմնաց որ ծախէ և իր լուսք չհասկցող մանկիկները կերակրէ, հագուեցնէ և դանոնք մահուան

ձիրաններէն ազատէ։ Կորիւն հայ կը վնասուին ուսելու համար, բայց այն՛ալ ձեռքերնին չանցնիր։ Այսօր անգամ մըն ալ ձեզ կը դիմեմ և կը խնդրեմ որ ձեր քսակներուն բերանները լայն բացած օգնութեան հանէք ձեր արևնակից եղբայրներուն, որոնք անօթի կը մեռնին։ Տուէք ձեր դրամը, եթէ հարուստ էք, ձեր դրիչը, եթէ դրագէտ էք, ձեր լեզուները, եթէ հրապարակախօս մ՛էք և ձեր Սէրը, եթէ Հայ էք։ Այսօր հազարաւորներ թռչնոց ձագերու նման բերաննին բացած ձեղմէ դալիք օգնութեան կ՛սպասեն։

Յունվ. 19, 1909 ԱՐԱՄ ԱՐՄԷՆ

ԲԱՑ ՆԱՄԱԿ

Աւ. Պաթ. Մեծգէրութիւն ԱԽՑԱՔԵՐԻ

Երախտագիտութիւնը պարտք կը դնէ մեր վրայ ներկայ բաց նամակաւ յայտնել մեր խորին շնորհակալութիւնները վեր. խմբագրութեանդ՝ որ սովելոց համար Ձեր կառավարած հանգանակութենէն 30 ոսկի ալ բարեսիրաբար յատկացուցիք Խնուսի հարիւրաւոր տառապեալներուն՝ որոնք սովի ու մերկութեան մատնուած են։ Այդ չնորհուած գումարը կարինի միսիոնար Վեր. Ր. Ս. Սթէյվըլթընի միջոցաւ մեղի ղրկուեցաւ և մենք բաժնեցինք անդրս Աւետարանիչ Վեր. Թադէոսի ընկերակցութեամբ։ Նպաստ ընդունող բոլոր հացակարօտներն իրենց արտասուախառն շնորհակալութեան արտայայտութիւնները մեր միջոցաւ Ձեզ և բոլոր բարեսէրներու կ՛ուղղեն։

Հացակարօտներու «Ո՜ւյ, հա՜յ» արտամղմոք աղաղակը կ՛սարսափէ մեզ անգամ մը ևս զարնել բարեսէրներու դռները և օգնութիւն խնդրել անոնց համար։ Մինչեւ հիմակ եկած նպաստները չեն կըրցած իրական դարման մը ըլլալ սիրող ահագին թշուառութեան, քանի որ ցարդ մեծաքանակ ղրամ մը չէ եկած և սովալուկներն ալ անհամեմատ կերպով մեծամասնութիւն մը կը կազմեն։ Մանաւանդ ձմրան այս խստաշունչ եղանակին մէջ սիրող թշուառութիւնը ողբալի հանգամանք մը ստացեր է։ Շատ հայրեր, երեսէ վրայ թողուլ իրենց սիրելի զաւակները, անհետացեր են, անոնց «Հա՜յ» աղաղակը չլսելու և դուցէ... մահը չտեսնելու համար։ Ճիչտ քիչ առաջ պառաւ ու թշուառ կին մը քովս եկաւ. սաստիկ ցուրտէն կը դողդղար, ոտքերը բոպիկ, մարմինը մերկանդամ դրեթէ, ու հեկեկագ արտասուքներ հոսեցնելով իր խորչոմած այտերն ի վար. «Պատուելի, ճիվան հարսնուկս ընէ ուտելով ննջա՜ա...» Տխրութիւնը կը համակէ զիս, Աստուա՜ծ իմ, անօթութեամբ մեռնիլ... Ո՞ր մեկ սիրտ չկարեկցիր սովալուկներու այս ողբալի վիճակին։ Արդէն չատեր ալ անօթութեան երեսէն փիղիքապէս այնչափ քայքայուած, հալած, մսյած ու նիհարցած են որ քալելու իսկ անկարող ըլլալով լնկած են անկողին։ Այո, չատերու կմախացած մարմինին վրայ մահուան սխուր դալուկն ուրուագծուած է, կենդանի մեռեալներ դարձեր են կարծես։ Օգնութի՜ւն, ո՛հ, օգնութի՜ւն։

Մեր այս սխուր նամակը վերջացնելէ առաջ պարտականութիւն կ՛զդանք մեր շնորհակալութիւնները յայտնել Կարինի միսիոնարութեան որ կը չանայ նպաստ հասցնել Խնուսի։ Շնորհակալութիւն նաեւ Մարզուանու Աւետ. եկեղեցիին որ 5 ոսկի ղրկեց սովելոց համար։ Այդ ղրամը բաժնուեցաւ Շապատին գիւղի հացակարօտներուն։ Կը վակնք մեր նամակն երկնքէն բերեսպատիկ հատուցում հայցելով բոլոր բարեսէրներուն։

Խնուս, Փետ. 6 ԱՐՇԱԿ Կ. ԹԻԹԻՒՆՃԵԱՆ

Թարգմ. Աւետ. Հայոց

ՀԱՑ ԿԵԱՆՔԸ

Ազգ. Երեսփոխանական ժողովը վերջապէս այս չաթաթ կրցաւ կանոնաւոր նիստ մը գումարել, քանի որ 76 երեսփոխաններու թազմութիւն մը բարեհաճած էր իր ներկայութեամբ պատուել ժողովը։ Զեմ կարծեր որ այսօր լուրջ երեսփոխան մը և կամ քանիմաց Հայ մը գտնուի որ Երեսփ. Ժողովի գործունէութենէն կատարելապէս գոհ ըլլայ։ Ցաւելով կը գրենք այս տողերը, քանի որ կատարելապէս դիտակից ենք թէ մեր Ազգ. Երեսփ. Ժողովը ազգային արժանապատուութեան և դիտակցութեան մարմնացումը պէտք է ըլլայ։ Հոն բազմող իւրաքանչիւր երեսփոխան դաղափարական դատաւորի մը անկեղծութիւնն ու անաչառութիւնը պէտք է ունենայ և մի միայն ճշմարտութեան և հանրային օգտի տեսակէտներով առաջնորդուի։ Ո՛րքան նուաղ է սակայն դժբախտաբար ինքնուրոյն անհատականութիւն մը ներկայացնող երեսփոխաններուն թիւը, ո՛րքան անձկամիտ կուսակցականութիւնը մեծ դեր կը կատարէ դեռ հոն, ձրի ժողովրդականութիւն սատնալու համբաւն ու տինչը ո՛րքան կը ճնշէ դեռ անկախ համոզումներու և ըմբռնումներու վրայ։ Անկաշկանդ և անկախ դատողութիւնը, քաղաքագիտական և հմտալից տեսութիւններ ո՛րքան քիչ անգամ լսելի կ՛ըլլան հոն։ Մեր ազգային կեանքի սխուր պատկերը կը գծուի Երեսփ. Ժողովի իւրաքանչիւր նիստին, ուր նոյն իսկ յաճախ Ազգ. երեսփոխաններ իրարու հանդէպ տարրական բարեկրթութեան պահանջներն ալ կը մոռնան։ Կը մոռնան թէ իրենք Հայ ազգին ներկայացուցիչներն են և «բանիւ և գործով» ծանր հարուածներ կ՛իջեցնեն անոր ար-

ժանրապատումներ, դիրար նախատելով, իրա-
րու վրայ յարձակելով։ Զարմանալի չէ այս պատ-
ճառով որ ցայժմ Ազգ. Ժողովը որևէ կենսական
կարևորութիւն ունեցող խնդիր չկրցաւ կատա-
րելապէս լուծել։ Զարմանալի չէ այս պատճառաւ
որ, երբ Շահրիկեան էֆ. իր անդամակցած Ազգ.
Երեսփ. Ժողովին երեսին կը նետէ հեռեւեալ ծանր
և արդարացի ամբաստանութիւնը, «Սակայն մենք
նախ մեր ներքին վիճակը վերակազմենք, հայրե-
նասիրութիւնն այս սեռոնները վրայ նստելով
չըլլար. մինչեւ հիմա քանի՛ եկեղեցական, քանի՛
բժիշկ, քանի՛ փաստաբան դրկեցինք դաւառները.
Նո՛ր ղեւ՛ղ պաթթէը կոպքենե՛,» Ժողովականները
կը ծափահարեն. կը ծափահարեն ինքզինքնին, որ
մինչեւ հիմա իրենց պարտքը կատարած չեն։
Մտածո՞ւ թէ լալու արժանի է այս ծափահարու-
թիւնը։ Այդ չենք դիտեր, բայց համոզուած ենք
որ դաւառները բժիշկներ, փաստաբաններ, ման-
կավարժներ և դաւառի Հայութեան վիճակը հսկ-
նողին ուսումնասիրելու կարող անձեր դրկելու
ժամանակը չատոնց եկած է և պէտք է Ազգ. Ժո-
ղովը այս ձեռնարկութեան անմիջական և լուրջ
կարեւորութիւն տայ։ Մեր աչքերուն առջեւ մըղ-
ուող Նէհիլ Մէլհամէի դատավարութիւնը կը
ցուցնէ թէ Հայ դատախազներուն հմուտ փոս-
տարան մը չունենալը Նէհիլի գործը մեծապէս կը
դիւրացնէ։ Մինչ միջոցներով պիտի կարենայ պաշ-
պանել խեղճ ու տգէտ Հայ ռամիկը իր ամենէն
նուիրական իրաւունքները ճիւրա ու թիւրք բըռ-
նակալներու և ոճրագործներու դէմ, երբ Նախն
ալ Գաթին ալ, դատախազն ու դատաւորն ալ, ա-
նոնց կողմը տալու տրամադիր են։ Գոռալով,
պոռալով, թերթերուն մէջ հայհոյանքներու տա-
րափ տեղացնելով, գործ չի տեսնուիր։ Պէտք է
պայքարիլ օրինական և իրական ղէնքերով և մեր
հմտութիւնն ու հետեւեալութիւնը հոն ցուցնել։
Ազգ. Ժողովը ծաղ ծափահարէ իր անդործութիւնը,
իր անպարտաճանաչութիւնը։ Բայց դուն այժմ
ծաղ իրագործէ Շահրիկեան էֆ.ի արդար և իրա-
ւացի պահանջը։

Ազգ. Երեսփ. Ժողովի դանդաղաշարժութեան
երկրորդ մէկ ապացոյցն ալ Տ. Հմայեակ եպիսկո-
պոսի չուրջ 4 ամիս առաջ առաջարկած և օրա-
կարգին մէջ ներմուծուած «Հայաստանի բարեկար-
գութեանց յիշատակագիրն» էր, որ Օսմ. Կորըր-
դարանին պիտի մատուցուէր «Հայաստանի քըն-
նիչ յանձնաժողովին» կազմակերպուելէն առաջ։
Քաղաքականապէս չատ փափուկ կացութեան մը
մէջ կը գտնուինք այսօր։ Սմբողջ Օսմ. Կայսրու-
թիւնը բռնակալութեան և քայքայման տերապե-
տութենէ աղատուելով վերակազմութեան, բա-
րեկարգութեան չրջան մը կը բոլորէ։ Վերածնընդ-
եան այս դարուն մէջ իւրաքանչիւր ազգի կամ
անոր ներկայացուցիչներուն վարչական ու դիւա-
նագիտական համոզմունքն ու կարողութենէն կա-
խուած է անոր ապագային Օսմ. Կայսրութեան մէջ
բռնելիք դիրքը։ Իւրաքանչիւր Օսմ. ազգ պար-
տաւոր է իր դիրքը զօրացնել երկու ուղղութեամբ,
նախ՝ իր ներքին կազմակերպութեամբ (վարչական,
տնտեսական, ուսումնական, եւայլն) և երկրորդ իր
արտաքին յարաբերութեամբ (Պետական իշխանու-
թիւն, Երեսփ. Ժողով, Օսմ. այլ ազգեր)։ Տ.
Հմայեակ եպիսկոպոսին առաջարկը կը վերաբերի
մեր արտաքին յարաբերութեան կամ քաղաքակա-
նութեան։ Զօհրտպ էֆ. չատ պատշաճ կերպով
նշուած էր թէ Սահմանադրական երկրի մը մէջ
կ'ապրինք և պարտաւոր ենք օրինական միջոցնե-
րով գործ տեսնել։ Բողոք ընելու իրաւունք ունի
իւրաքանչիւր ժողովուրդ իր կենսական շահերու
պահպանման վտանգներուն դէմ։ Բայց այդ բողո-
քը պէտք է ըլլայ նախ օրինական բոլոր միջոցնե-
րու և ձեւականութիւններու կատարումով։ Շա-
րունակ լալով, դժգոհելով, ջղայնական քարբիս-
ներով քաղաքական ու դիւանական խնդիրներ չեն
լուծուիր։ Պէտք է միշտ ճշմարտութիւնը խոստո-
վանելու քաջութիւնն ունենանք։ Այսօր պէտք չէ
ուրանանք որ հին բժժիմի Հայակեր քաղաքակա-
նութիւնը խորտակուած է և անոր տեղ թէ՛ կա-
ռավարական և թէ՛ հասարակական չրջանակնե-
րու մէջ Հայերուն համակիր հոսանք մը կայ։ Մենք
ունինք չատ մը արդար փափաքներ զորս կ'ու-
զենք իրագործել, ո՞րն է կարճ ճամբան։ Հայ-
րենեաց համար եղած համակրութենէն օգտուելով
կառավարութեան և Օսմ. Երեսփ. Ժողովի միջո-
ցով պէտք է իրագործենք մեր փափաքները թէ
բռնութեամբ։ Ինքնապաշտպանութեան բոլոր մի-
ջոցները անհրաժեշտ համարելով հանդերձ օրինա-
կան ճամբան ընդի ուղիղ և ապահով կ'ու-
զենք քան արկածալից սպառնական ճամբան, ո-
րուն մէջ անչուշտ դարձեալ պարտուողը մենք
պիտի ըլլանք, ինչպէս ցուցցին անցեալին փոր-
ձերը։ Գալով Հմայեակ եպիսկոպոսի յիշատակա-
գրին, եթէ ան լուրջ ու մշակուած ուսումնասիրու-
թեան ձեւ մը ունենար, կարելի էր և չատ յար-
մար էր այդ յիշատակագիրն ալ Օսմ. Երեսփ. Ժո-
ղովի «Հայաստանի քննիչ յանձնախումբով» զբաղ-
ուող յանձնաժողովին նկատառութեան յանձնել։
Հայ երեսփոխաններուն կացութիւնը տակաւ խախ-
տուած չպիտի ըլլար, ընդհակառակն դուցէ իրենց
պահանջներուն նոր ոյժ մը տար։

Հ. ՄԱՄՈՒԿՈՆԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ԽՍ. Նէոփ (Մարտ 13). Առաւօտը բացուեցաւ ժամը 5.50ին։ Նախորդ նստի ատենապրութեան վաւերացումէն ետքը կարգացուեցաւ Վարչապետական դիր մը, որով կը ծանուցուէր թէ ոչխարի տուրքի և ոչխարահամարի նոր կանոնագիրներ կը ղրկուին՝ ժողովէն վաւերացուելու համար։ Որոշուեցաւ զանոնք ապել և ելեմտական յանձնաժողովին յանձնել։ Ծանուցուեցաւ թէ Շէյխ իւլ Իսլամին կողմէ փոխանորդ մը ղրկուած է Շէրիի դատարաններու նկատմամբ խնդրուած բացատրութիւնները տալու համար։ Առարկութիւն եղաւ թէ փոխանորդը պաշտօնական հանգամանք չունի և ուստի օրինաւոր չէ որ խօսի։ Խնդիրը քուէի դրուեցաւ և ելքը փոխանորդին նպաստաւոր եղաւ։ Ուստի ան խօսք առնելով երկարօրէն բացատրեց թէ Նախիները (Շէրիի Դ կարգի դատաւորներ) երկուքի կը բաժնուին։ Մէկ մասը հմուտ ու յառաջացած կրթուած, միւս մասը ոչ այնչափ հմուտ և փորձառեալ յառաջացած։ Առնք փոքր թուական ունին, 300էն 600 առ առաւելն, և ճամբու ծախք չեն ստանար, հետևապէս արժանաւորները չեն երթար գաւառ։ Բնականաբար միայն երկրորդ կարգի և թերուս Նախիները կը վիճակին գաւառին։ Ասոր կը ծագին արտունչները։ Շէրիի դատաւորները, երբ ապօրէն ընթացք ունենան քաղաքային դատական գործերու մէջ, Դատական նախարարութեան կողմէ կը քննուին ու կը պատժուին, իսկ Շէյխ իւլ Իսլամութեան կողմէ, երբ կրօնական դատական գործերու մէջ թերանան։ Դալով անոնց մրցմամբ կամ քննութեամբ ընտրուելուն, ինչպէս կարելի է այդ, քանի որ 21 տարիէ ի վեր անթուական ծառայող կայ, քանի որ թուականները փոքր են բայ ի Սիւլէյմանիյէի հոճայինէն որ 2,000 դահ. է, և Լալելիի հոճայինէն որ 1,100է, մինչ մնծամասնութեանն է 194 դահ. 30 փարա միայն։ Յուսալի է որ այս թուականներուն յաւելման և այլ բարենորոգութիւններու վերաբերեալ օրինագիծեր պիտի ներկայացնէք, վասն զի Շէրիի յենդով է որ հոս հաշտուեցաք։ Մէկ ժամ դադարէ ետքը նիստը վերսկսաւ ժամը 8.15ին։ Հարցապնդող երեսփոխանը և ուրիշ երեսփոխաններ չատ քննադատեցին արուած բացատրութիւնները, մանաւանդ նախորդ Շէյխ իւլ Իսլամին վերջնումները։ Վերջապէս որոշուեցաւ թէ բաւական է բացատրութիւնը պայմանով որ Շէյխ իւլ Իսլամը իր փոխանորդին ձեռամբ խոստացած բարենորոգութիւնները գործադրէ։ Հանրօգուտ գործերու նախարարը բացատրութիւն տուաւ էրէյլիի ածխահանքերու գործառնութիւններուն ու ընկերութեան միջև ծագած անհամաձայնութեան վրայ։ Այդ հանքերը, ըսաւ, նախապէս կը վերաբերէին Ծովային նախարարութեան, որ սոր անոր արտօնութիւն կուտար զանոնք չահագործելու։ Յետոյ էրէյլիի առջև նաւահանգիստ մը չինելու արտօնութիւն տրուեցաւ ընկերութեան, որ միանգամայն ածխահանք գտնել և փորձել զանոնք չահագործել։ Նաւահանգիստը՝ չաւարտած՝ քայքայեցաւ մասն փոթորիկ մը, և ընկերութիւնը կրկնապատիկ ծախքի ենթարկուեցաւ։ Միւս կողմէ հանքերու չահագործման իբր մէկ միլիոն ոսկի յատկացնելով հանգերձ չահ մը չըրաւ, նաւահանգստին ընդունելութեան ձեւակերպութեան յապաղումէն ալ վնասուեցաւ և հիմա իր պայմանագրին համաձայն օժանդակութիւն կը պահանջէ կառավարութենէն։ Բարոյական օժանդակութիւն բնաւ չենք խնայեր, նիւթականը սակայն Մորհրդարանին հաւանութեամբ կարելի է։ Նախարարներու Մորհուրդը կ'զբաղի այս խնդրով։ Ի մօտոյ թուղթ մը պիտի յանձնուի ձեզի, ուստի ժամանակ չկորսէնք որ մեր քննութիւնները աւարտին և խնդիրը ձեզի ներկայացուի։ Հարցապնդող երեսփոխանը և ընկերները յայտարարեցին թէ անձամբ նախարարին պիտի ներկայանան և խօսին խնդրին վրայ։ Ժողովը ալ առժամապէս բաւական դատեց արուած բացատրութիւնը։ Երկրորդ դադարէ մը ետև ժամը 11ին վերսկսաւ նիստը։ Եւ Հանրօգուտ գործերու նախարարի փոխանորդը հարցապնդումներու պատասխանելով յայտարարեց թէ էնկիւրիւի երկաթուղին փոխադրութիւնները բարեկարգելու համար յանձնաժողով մը կազմուած է, Պաղատի խճուղիին չինութիւնը տեղային իշխանութեան կը պատկանի, Երկրագործական Դրամատան վիճակահանութեան հասոյթը գաղթականներու տեղաւորման յատկացուած էր և ելեմտական գանձուն կը տրուէր, քանի որ գանձը նպաստներ կուտար գաղթականներ տեղաւորող յանձնաժողովին, սակայն այլևս պիտի չչարունակուի վիճակահանութիւնը, իսկ Պէնղազիի նաւահանգստին չինութիւնը, որ յետաձգուած էր, պիտի սկսի կանոնաւորապէս։ Այս բացատրութիւնները բաւական դատուեցան։ Երրորդ դադարէ մը ետքը նիստը վերսկսաւ ժամը կէսին՝ երկրորդ դէմ առնուպատ Սրիսթիսի վաչաի նախագահութեամբ։ Պրուսայի ելեկտրաշարժ թրամուէյի արտօնութեան վերաբեր-

հալ անցեալ չաբթուան վիճաբանութիւնը յառաջ տարուեցաւ։ Ըսուեցաւ թէ արտօնատէրն է 40 տարի առաջ մնացած երեւակայական անձ մը, ուստի պէտք է արտօնութիւնը չնչին, Յուլուսի պէս պատասխանուի թէ նախարարութիւնը կայս. հրամանի մը համաձայն գործած է առանց կատարելու արտօնատիրոջ իսկական գոյութեան վրայ։ Ժողովին կը պատկանի խնդիրն ուսուցել և որոշում մը տալ, որու անչուշտ պիտի համակերպի նախարարութիւնը։ Այս բացատրութիւնը դոհացուցիչ դատուեցաւ պայմանով որ ստուգուի թէ արտօնատէրը երեւակայական անձ է՛ թէ ոչ, և արժանն ըստ այնմ ի գործ դրուի։ Ի վերջոյ կարդացուեցաւ Եպարքոսական դիր մը, որով եղեմատական նոր տարւոյ առաջին երկու ամիսներուն համար առժամեայ վարկ մը կը խնդրուի, քանի որ եղեւմբատացոյցը դեռ ժողովին ներկայուած չէ վաւերացուելու համար։ Յարակից երկյօղուած կանոնադրով երկու ամսուան ծախք ենթադրուած է 537,658,665 դահ., որու հայթայթման համար տուրքերը երկու ամիս եւս պիտի գանձուին հին դրութեան համաձայն։ Բուն վիճաբանութենէ մը եաքը խնդիրը քուէի դրուեցաւ և 126 քուէարկուներէն 104ին քուէով ընտրուեցաւ մէկ ամսուան համար միայն։ Ժողովը արձակուեցաւ ժամը 1.30ին։

ԽՒ. Նիւ (Մարտ 15). Առաւօտը բացուեցաւ ժամը 6ին։ Նախագահը յաւուց Տիարպէքիրի երեսփոխան Փիրինճճիպաշէ Սրիճ էֆ.ի յանկարծական մահը, և ժողովը յոռնկայս յաւակցութիւն յայտնեց։ Նախորդ նստի առենադրութեան վաւերացումէն եաքը կարդացուեցաւ Վարչապետական դիր մը, որով կը խնդրուէր փութով որոշում մը տալ Անգղիայէ բերուելու սպաներուն նկատմամբ, որոնք Անգղիայէ կէս թոչակ կ'առնեն Օսմ.Պետութեան ծառայութեան մէջ մնալ հաւանած ըլլալով, և ուստի կը վնասուին։ Սոյն դիրը ծովային յանձնաժողովին յղուեցաւ։ Սոյն առիթով ծանուցուեցաւ թէ այդ յանձնաժողովէն քանի մը անդամներ հրաժարած են և խնդրուեցաւ որ յաջորդներ ընտրուին ճիւղերուն կողմէ։ Կարդացուեցաւ պաշտօնագիր մը, որով կ'ըսուէր թէ Եէմէնի մէջ մնացող զինուորներէ մնացած 34,023 դահ.ի գումար մը փոխանակ ժառանգորդներու յանձնուելու՝ ծախսուած է և յատոյ երերուն պարագրու կարգը մուծուած։ Որոշուեցաւ թէ կառավարութիւնը իր պարտքը միայն կրնայ յայտնել, իսկ իրեն չվերաբերող աւանդ մը պատական է ազրոյը վերադարձնել։ Իսլամներու Նուիրական կարաւանին ծախքերը ղեղչելու և վերծունները վերցնելու համար օրինագիծ մը պէտք ցոյց տուող յանձնաժողովի մը որոշումը որդեդրուեցաւ, նմանապէս աղերսագրերու յանձնաժողովին սա որոշումը թէ տասը տարի առաջ կառավարութիւնը գաղթական հաստատած է Թրքաստանի մը ազարակին մէջ առանց փոխարժէք վճարելու, և թէ հիմա ուղիղ չէ Թրքաստանին պահանջը տէրութեան երերուն պարտքերու կարգը անցնել։ Ժամ մը դադարէ եաքը ի նկատ առնուեցաւ օրակարգի բուն խնդիրը, Էվգաֆի նախարարութեան ընդունած կարդացուեցաւ պատկանեալ յանձնաժողովին տեղեկագիրը, որ կը մերժէր այս առաջարկը իբրեւ անպատեհ և իբրեւ անօգուտ, վասն զի խնայութիւն մը չատաղ չքերը։ Յանձնաժողովին տեղեկագիրը խոստովանեցաւ նախարարութեան մէջ զեղծումներու գոյութիւնը, բայց պատճառներն ալ թուեց և եզրակացուց թէ յանձնարարելին բարենորոգում է և ոչ չնչնում։ Մեծամասնութեամբ որոշուեցաւ տեղեկագիրը Էվգաֆի ղրկել և յանձնարարել որ բարենորոգման ծրագիր մը պատրաստէ։ Պայէզիտի երեսփոխան Սիւլէյման էֆ.ի ընտրութիւնը, որ ձեռնհաս յանձնաժողովին քննութեան ենթարկուած էր, վաւերացուեցաւ։ Աղերսագրերու յանձնաժողովի դրութիւն մը և Տէֆթէրխանէի աւելորդ ծախքերուն վերաբերեալ դրութիւն մը ընդունուեցան և ձեռնհաս յանձնաժողովին յղուեցան։ Որոշուեցաւ ներքին կանոնագրի քննութեան պահուն ի նկատ առնել առաջարկ մը, որով կ'ուզուի որ դահլճին կողմէ միշտ մէկը ներկայ գտնուի Երեսփ. Ժողովի խորհրդակցութիւններուն։ Քանի մը առաջարկներ մերժուեցան։ Վաչկատուն ցեղերը հաստատուն բնակութեան վարժեցնելու և պարտաւորելու ծրագիր մը ներքին գործերու, Պաղտատէ Դամասկոս լիճ-նատարժ բանեցնելու արտօնութեան վերաբերեալ դրութիւն մը եւս Հանրօգուտ գործերու, յանձնաժողովին յանձնուեցան։ Անատոլուի կարօտ բնակիչներուն յետնեալ տուրքերը չնորհելու առաջարկ մը բաւական վիճաբանութենէ եաքը մերժուեցաւ։ Առեւտրական կարգ մը ծանուցումներէ եաքը ժողովը արձակուեցաւ ժամը 9.50ին։

———

Մայթափոլ։ Վարչապետը յայտարարեց թէ Սբ. Փեթերսպուրգի մէջ բանակցութիւնները աւարտած են։ Թուրքիոյ պատերազմական տուգանքին 40 տարեվճարները թողուած են Պուլկարիոյ կողմէ վճարելի դումարին փոխարէն, և սկսուած է զանոնք հարիւրին $5\frac{1}{2}$ տոկոսով դրամադրլիի վերածել։ Մինչեւ Յունիսի վերջը Թուրքիա ազատ պի-

ան ըլլայ միևնոյն դործողութիւնը պահանջել ՏԱցեալ 34 տարեվճարներուն համար ալ՝ 74 տա-րեվճարները միահաղոյն դրամագլխի վերածել յանձն առնող դրամական հաստատութիւն չէ դտնուած։ Րիֆաթ փաշա արդէն իսկ մեկնած է Պերլին և քա-նի մը օրէն մայրաքաղաքս կ'ուղեւորի Մ. Օ-պուանօ՝ Սբ. Փեթերսպուրկ գնաց՝ Օսմ. պատուի-րակ Մ. Ասմինակ էֆ.ի հետ հարկ եղածն ընելու համար նկատմամբ դրամագլխի վերածման գործո-ղութեան Համաձայնութեան պայմանագիրն արդէն ստորագրուած է։—Եանեայի նախկին կուսակալ Նա-զըմ փաշա Դատական նախարար ընտրուեցաւ։—Ա-լի Րիզա անունով մարդ մը ձերբակալուեցաւ, որու վրայ կնդծ գրութիւն մը գտնուեցաւ ան մասը թէ Վարչապետը, Երեսփ. Ժողովի նախագահը և ուրիշ-ներ Եուսուֆ Իզզէտին իշխանը գահ բարձրացնե-լու դաւ մը նիւթած են։—Կիրակի Միւլքիյէ Վար-ժարանին մէջ իրարու հետ հաչաուեցան Ազգասա-կան կուսակցութենէն Իթթոմի անօրէն Ահմէտ ձէվ-ատէթ պէյ և խմբապետ Ալի Քեմալ պէյ ու ենէնի Ղալըճոյի անօրէն խմբապետ Ջիւհան պէյ և Օսմ. Բոմիթէէն Թանէնի անօրէն խմբապետ Ճահիտ պէյ և խմբագիր Իսմայիլ Հագդը պէյ։— Փրէվէզայի երեսփոխան Ազմի պէյին, որ Պրուսա-յի կուսակալ ընտրուեցաւ, պէնդաղիի մերժուած երեսփոխան Եուսուֆ Շէֆվան պէյի և Պոլսոյ հանդուցեալ երեսփոխան Մանիսահիզատէ Րէֆիք պէյի յաջորդները, Ներակոյի որոշման համաձայն, պիտի ընտրուին նոյն երկրորդ կարգի ընտրողնե-րէն։ Ըստ այմ հրահանգ տրուեցաւ ընտրողա-կան երեք չրջանակներուն։— Ադիֆ Րէչիտ փաշա Եդիսատոզ մայրաքաղաքս վերադարձաւ։

Ա.Եպ. Խոչ. Այնթապի գոլէճին վրայ հետեւեալ տեղեկութիւնները ստացած ենք. «Վարդանանց Տօնին օրը աշակերտներուն արձակուրդ չտուե-լուն պատճառաւ 190 աշակերտներէն 130ը իրենց դասերուն չկան և հոս հոն թափա-ռեցան ղէնք պարպելով։ Շաբաթ մը յետոյ Տնօ-րէնութեան կողմէ երեք աշակերտի հրամայ-ուեցաւ ժամանակի մը համար հեռանալ դպրոցէն, իրենց այլեւայլ անկարգութիւններուն համար Ասոնցմէ մեկը աշակերտաց ներկայութեան ծաղ-րած էր երկրպագութիւնը և կրօնական ուրիշ պաշ-տամունքներ։ Այս աշակերտները անհնազանդու-թեամբ գոլէճի սրահին մէջ հրապոյն արձակելով կը չրջէին, մինչեւ անդամ գիչերները կարդ մը ուսուց-չիչներու սենեակներուն ղէնք կը պարպէին։ Միւս աշակերտները հակառակեցան ասոնց արարքա-ներուն։ Ուսուցիչները աշակերտաց դրդուած վիճա-կը տեսնելով գոլէճի վարչական ժողովը հրաւիրեցին և խնդիրը անոնց ներկայացուցին։ Ժողովը վախնալով թէ մի գուցէ աշակերտները չէնքին կամ անհատներու վնաս մը հասցնեն, կառավարու-թեան իմաց տուաւ և 30ի չափ զօրքով պաշ-պանուց գոլէճը։ Վերջապէս վարժարանը դոցելու որո-չում տուաւ և աշակերտներու հաչիւը կարկով ղրկուց ղանոնք»։—Էվվերկի և չրջակայից մէջ 10ի չափ կոյրեր գրել կարդալ կը սորվին։

Հայ Խոչ. Շաբաթ Տեղապահ Սրբազանը իր ա-ռաջին այցելութիւնը տուաւ Վարչապետին, որ Ն. Սրբազնութեան յայտնեց թէ 1325ի զինուորական տուրքը գանձել հրամայուած չէ, այլ միայն ցու-ցակները պատրաստել։ Զինուորագրութեան խըն-դիրը Ներքրդարանի որոչումէն միայն կախեալ է։ Դատաստային հարստահարութեանց համար ըսաւ թէ մանրամասն և որոշ տեղեկագիր պէտք է ներկա-յացնել որ օրինական գործողութիւններ կատար-ուին։ Իսկ Կիլիկիոյ եկեղեցական և վանական կալ-ուածոյ խնդիրներուն համար ըսաւ. «Եկեղեցինե-րու և վանքերու իրաւունքը բացորոշ է, բայց ո-րովհետեւ կալուածները հանդուցեալ Կաթողի-կոսին վրայ գրուած են, Պետական Ներքրդը իր-րեւ անհատական սեփականութիւն ժառանգորդ-ներուն փոխանցել որոշած է։ Այս որոչումը տա-կաւոտած է հիմա, բայց ևթէ հնար է, համաձայ-նութեան մը եկէք ժառանգորդներուն հետ»։—Ազգ. Երեսփ. Ժողովը Հայաստանի բարեկարգութեան համար Օսմ. Ներքրդարանին յիչատակագիր մը տա-լու մասին ներկայացուած առաջարկները որոչեց յանձնել Ատենապետաց դիւանի նախաքննութեան, որ Բազաք. Ժողովին հետ խորհրդակցելով տեղե-կագիր մը պիտի ըմբէ Երեսփ. Ժողովին։ Մեծա-մասնութեան խնդիրը լուծուեցաւ, 28ի դէմ 38 քուէով 71 անդամի ներկայութիւնը անհրաժեչտ պայման հռչակելով Ժողովի օրինաւոր դումարման։—Յաւով կը յանուցանենք թէ Ելեւմտական նա-խարարութեան արտաքին Թղթակցութեանց և Թարգմանութեանց Դիւանի անօրէն Պետրոս էֆ. Քէրէստեճեան, չատ կարճատեւ հիւանդութեան, կըն-քեց իր մահկանացուն իր 70 տարեկան։ Հան-գուցեալը նչանաւոր էր օրքան իր բազմակողմանի և խորին համոզութեամբ՝ նոյնքան և աւելի իր անե-րեւակայելի խոնարհութեամբ ու պարզասիրու-թեամբ։— Մայրաքաղաքիս վաճառականներէն քնիկ Սրապկիրցի Թադէոս էֆ. Հանէսեան Մարտ 11ին կնքեց իր մահկանացուն 78 տարեկան։ Հանգուցեալը նչանաւոր էր իր առեւտրական ձիրքերով, ուղղա-մտութեամբ և բարեսիրական առատաձեռնու-թեամբ։ Իր ծննդավայրին մէջ հաստատած է «Հա-նէսեան» աղջկանց վարժարանը։

ԱՐՏԱՔԻՆ

Մ|աց. Նահանջնեք. Պատերազմական նոր նախա-րար Մր. Տիքինսըն Շիքակօի մէջ խօսելով բա-ցատրեց թէ ինչո՛ւ Նախագահ Թէֆիք ընտրած էր զինք, Ռամկավարական մը, իբրեւ անդամ իր դահ-լիճին և թէ ինչո՛ւ ինք ընդունած էր այդ պաշ-տօնը։ Ըսաւ թէ Նախագահը կը բաղձար իր խոր-հրդականներուն մէջ ունենալ Հարաւային նահանգ-ներէն ներկայացուցիչ մը, և թէ այդ է չարժում մը Հիւսիսային և Հարաւային նահանգներուն մէջ-տեղի բաժանումը բառնալու։ Մր. Տիքինսըն չա-րունակեց. «Ոչ ոք կրնայ ժխտել թէ անոր նպա-տակն էր լայն, մեծահոգի և հայրենասիրական Ա-նոր նպատակին և ընտրութեան իմաստութիւնը

ժամանակը պիտի փոթէ։ Բայց ունիմ ամէն ապահովութիւն թէ անոր դիս ընտրելը և իմ ընդունելիս հաճելի են Հարաւայիններուն։ և անոնց այսպէս հաճելի գալուն համար կրնամ ես մարքի անդորրութեամբ տանիլ ուրիշ տեղերու Ռամկավարականներու բոլոր քննադատութիւններուն—Նիւ Եորքի նահանգային ժողովին Դատական Յանձնախումբը կանանց քուէտուութեան ի նպաստ Սահմանադրութեան մէջ փոփոխութիւն մտցնելու դէմ որոշում տուաւ մեծամասնութեամբ։ Բանի մը ուրիշ նահանգներու մէջ միեւնոյն որոշումը տրուած է։ Բայց Նէպրասքայի նահանգային ժողովը որոշում մը ընդունած է ի նպաստ բարեփոխութեան մը, որով կիներուն թոյլ պիտի տրուի քուէ տալ ընտրութիւններու առեն։ — Երկաթուղիներէն զեղչ ընդունելու նկատմամբ Սթէնսըրսի Օյլ ընկերութեան դէմ կառավարութեան դատը անյաջող եղաւ։ Շիքակոյի մէջ անպարտութեան վճիռ արձակուեցաւ Դատաւոր Էնտըրսընի վարչութեան ներքեւ դանուող երդուեալ դատաւորներուն կողմէ։ — Մր. Օսքար Շթրաուս Ճափանի Ամերիկեան դեսպան կարգուեցաւ։

Ֆրանս. Երեսփ. ժողովը Մարտ 8ին 120ի դէմ 367 քուէով որոշեց Ֆրանսական ամէն հաստատութիւններու մէջ պատերու վրայ փակցնել Ելեւմտական նախարար Մ. Բայէօի մէկ բանախօսութիւնը, որով կը բացատրուի էական յատկութիւնը եկամուտի տուրքի Ծրագրին, որ եւեղի քան տարի մը վիճաբանութեան ենթակայ ըլլալէ ետքը Երեսփ. ժողովին պիտի անցնի։ Մ. Բայէօ Ծորհրդարանի անդամներուն մեծամասնութեան ծանօթանալու համար ընդհանուր ժողովներուն մէջ ցուցուց թէ քիչ տուրք վճարողներուն բեռը թեթեւցած է։ Պզտիկ հողատէրներ վոխանակ վճարելու 4,200,000 Անգլ. ոսկի, ինչպէս ներկայիս մէջ, պիտի վճարեն 1,800,000 ոսկի միայն։ Պզտիկ խանութպաններուն տուրքը 2,000,000 ոսկի պակասած է։ Նոր կարգադրութիւնը ներկայ դրութեան պլխաւոր պակասութիւնները կ'ուղղէ ինչ ինչ հակառամկավարական արատներ թիւններ չնչելով և յաւելուածական բեռներ նեղութով բարեկեցիկներուն վրայ։ Ընդարձակ դործը, ղոր Երեսփ. ժողովը ի պէտս հանեց, վարեկարդութիւն մըն է, ըսաւ Մ. Բայէօ, որու ոչ մէկ Ֆրանսական Խորհրդարան համարձակած է ձեռնարկել 1790էն ի վեր։

Դերմանիա. Վիրաւորժական աչխարհին մէջ մեծ հետաքրքրութիւն չարժեց գործողութիւն մը, որ Մարտ 8ին կատարուեցաւ Բայզերին Ակհսհայա հիւանդանոցին մէջ ձեռամբ վիրաբուժապետ Փրոֆ. Ֆէտոր Քրուպպի։ Բարեկամ մը, որ ներկայ էր գործողութեան, կ'ըսէ թէ ուռ մը հանուելուսաւ, որ ածած էր ուղեղին մէկ դեղձին մէջ։ Այդ դեղձը դանկին ճիշդ մէջտեղը կը գտնուի։ Ուռին, որ հասուհասկիթէն մեծ է, կարելի եղաւ հանիլ չատ մեծ ծակ մը բանալով ճակատին ալակողմը և քունքին վրայ։ Սառը երկը մատնանչուելէն աւելի թաղուած էր ուղեղին նիւթին մէջ։ Հակառակ այդ խորութեան ամբողջովին հանուելուսաւ՝ ուղեղին առաջակողմեան մասը վեր բարձրացնելով։ Հիւանդը, որ իբր 35 տարեկան կին մըն է, աղեկ էր երեկոյին։ Ահաւասիկ իր տեսակին մէջ յոյժ արտասովոր դործողութիւն մը, որու նմանը տեսնուած չէ վիրաբուժութեան պատմութեան մէջ։

Պաբկապոան. Թէհրանէ Մարտ 8ին կը հեռագրուի թէ Շահին զօրքերը խլած են Հնդեւրոպացոց հեռագրի ընկերութեան գիծը Դաւրէժի և Ճուլֆայի մէջտեղ։ — Դաւրէժէ կը հեռագրուի թէ Սամսա խանի այրուձին Շին յարձակողականի ակսաւ։ Ցեղափոխականները կարող չեղան բաւական զօրք հաւաքել անոնց դիմադրելու համար, և ուստի ստիպուեցան Շոքնապատ թաղին վեց փողոցները պարպել։ Արշաւող այրուձին աւարած և այրած են քանի մը տուներ։ Ցեղափոխականները օդնութիւն ստացան ժամ մը կռուելէ ետեւ, և յետոյ այրուձին ետ քաշուիլ հարկադրեցին, անոնցմէ դերիներ առնելով։

Սերպիա. Սերպիական խնդիրը այս չաբթու դարձեալ կենդանացաւ։ Սերպիա կը մերժէ բանակցիլ ուղղակի Աւսարիոյ հետ և չդարբեցներ իր զինուորական պատրաստութիւնները։ Տարաձայնութիւն եղաւ թէ լրջօրէն մտադրած է դրաւել Նովի Պազարը, բայց մայրաքաղաքին Սերպ դեսպանը իր երկրին Արտաքին դործերու նախարարին հրահանդով Հիլմի փաչայի յայտարարեց թէ բացարձակապէս անհիմն է տարաձայնութիւնը։ Միեւնոյն ժամանակ Ռուս կամաւոր սպաներ կը դիմեն Պելկրատ և կ'ըսուի թէ Ռուսիա պիտի չկրնայ անտարբեր հանդիսատես ըլլալ, երբ պատերազմ ծադի իրականապէս։ Սերպիա ի դէն կոչած է քաղաքական դեսպանը, 45,000 հետեւակ և 80,000 հնձելաղօրք։ Հռոմէ կը հեռագրուի թէ Սերպիա և Պուլկարիա դինակցած են և Մոնթենեկրոյի հետ պիտի կրնան 600—800 հազար դինուոր հանել Աւսարիոյ դէմ։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՅԱԿՈԲ ՓՈՓՈՒԼԵԱՆ
Ֆինճանճըլար Եոզուշու, Ամերիգան խան

ՀԱՏՈՐ ԿԲ. ԹԻՒ 12 — ԼՐԱԲԱԺՆԻ — 1909 Մարտ 22

ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ՆՓ. Նեւ (Մարտ 17). Ատեանը բացուեցաւ ժամը 6ին։ Նախորդ նստի տեղեկագրութեան վերացումէն ետքը կարդացուեցան Վարչապետական երկու դիրքեր։ Միով կըղրկուէր 1324ի պարտքերուն վճարման վերաբերեալ օրինագիծ մը և կը խնդրուէր փութով արժանը անօրինել անոր նկատմամբ։ Այս դիրքը եւրոպական յանձնաժողովին ղրկուեցաւ։ Միւսով կը ներկայացուէր պետական նոր եւրոպացոյցը, որով 6,999,599 ոսկիի իրական բացը 3,806,171ի վերածուած է, և կը յայտարարուէր թէ բացատրական տեղեկագիրին ալ մինչեւ հինգշաբթի պիտի ներկայացուի։ Եւրոպացոյցը կը բաղկանար 8 առանձին տոմարներէ, որոնց տպագրութեան համար 1,200 ոսկի ծախք ենթադրուած է։ Իսկ յարակից օրինագիծը կը պարտադրէ թէ 1324ի ամսաթիւակներէն և ծախքերէն 1,325ի փոխանցուած պարտքերը պիտի վճարուին նախ այն դումարներով, որոնք եւրոպական անտուկներու և դրամատուներու մէջ կը դտնուին և Մարտի առաջին օրուան հաշիւներուն կ'անցնէին, երկրորդ նախորդ տարիներու մինչեւ 324ի վերջը յետնեալ տուրքերէն Մարտ և Ապրիլ ամիսներուն մէջ դանձուած գումարներով, երրորդ մինչեւ 323ի վերջը անցած տարիներու երեսուն պարտքերուն վճարման յատկանշալի գումարով։ Վերջապէս 325ի հաւտոյթէն բան մը պիտի չյատկացուի 324ի պարտքերուն։ Որոշուեցաւ տպագրել եւրոպացոյցը։ Ցետոյ կարդացուեցաւ տեղերապիրներու յանձնաժողովին մէկ տեղեկագիրը, որմէ կը տեսնուի թէ փետ. 19էն մինչեւ 28 նոյն յանձնաժողովին յանձնուած 336 տեղերապրներուն 143ը պատկանեալ նախարարութիւններուն և պաշտօնատուներուն յղուած են, իսկ մնացեալները հետապնդողներու չդոյութեան պատճառով մերժուած։ Տիվանիյէի մէջ գպրոց հաստատելու առաջարկ մը կըրթական յանձնաժողովին ղրկուեցաւ։ Եդիպտոսի էվդաֆի նախարար Համտէ փաչայի Մերակուտական անուանուելուն համար Մերակոյտի նախագահէն բացատրութիւն պահանջելու առաջարկ մը մերժուեցաւ։ Կարդացուեցաւ բողոք մը թէ ինչո՞ւ ցարդ օրինագիծերու յանձնաժողովը չպատրաստեց հանգստեան թոշակի բարձրագոյն սահմանը որոշող օրինագիծ մը, որու տեղեկագրականութիւնն ալ չեկուած է։ Նախագահը խոստացաւ հարկ եղածը ձեռնարկել յանձնաժողովին և այս առիթով յայտարարեց թէ յանձնաժողովներու գործերուն խըտնուելուն մէկ պատճառը սա է որ անդամներէն ոմանք միեւնոյն ժամանակ քանի մը ժողովի մէջ պաշտօն ունին։ Հարկ է որ այդպիսիները մնան այն ժողովներուն մէջ միայն, որոնց գործերուն մասնագէտ են։ Եւրոպացոյցի բացը գոցելու համար Մանասթըրէ ղրկուած ծրագիրը մը քննութեան համար եւրոպացոյցի յանձնաժողովին յանձնելու առաջարկ մը մեծամասնութեամբ ընդունուեցաւ։ Նմանապէս ընդունուեցաւ Փողերանոցի զեղծումներուն քննութեան եղբին վրայ եւրոպական նախարարը հարցապնդելու առաջարկ մը։ Թղթատարական վերատեսչութեան տարեկան հասոյթը 350,000 ոսկիի հասցնելու առաջարկ մը ներքին գործերու յանձնաժողովին յղուեցաւ։ Դատարկապորտներու կանոնագրին փութանակի յանձնումը պահանջող գիր մը մերժուեցաւ, վասն զի անոր քննութիւնը աւարտած է և տեղեկագիրը կը պատրաստուի՝ անմիջապէս մատուցելու համար։ Մանասթըրի Օխրի լճին մէջ ձուկ որսալու արգելքը ջնջելու առաջարկ մը մերժուեցաւ, նկատելով որ ըստ ներքին կանոնագրի՝ դեռ երկու ամիս անցած չէ առաջին մերժումէն ի վեր։ Նէֆտի (Սրբիա) ապստամբութեան վրայ Ներքին գործերու նախարարէն տեղեկութիւն պահանջելու առաջարկ մը ընդունուեցաւ։ Տէֆթէրհանէի քննիչներու բարձման առաջարկին վրայ, որ ձեռնհաս յանձնաժողովին ղրկուած է արդէն, Տէտէաղաճի քննիչին ղրկուած ծրագիր մը նոյն յանձնաժողովին յանձնուեցաւ։ Հալէպի թէմթէթիւի տուրքը ջնջելու առաջարկ մը մերժուեցաւ սա սկզբամբ թէ, մինչեւ որ նոր կանոն մը չհաստատուի, հինը կը գործադրուի։ Ներքին գործերու նախարարէն բացատրութիւն պահանջել որոշուեցաւ։ Թասթէմունիի վտարեալ կուսակալ Ցուսած պէյի և վտարեալ ոստիկանական տեսուչ Մազհար պէյի, կանոնի հակառակ, հանդըստեան թոշակ յատկացուելուն համար։ Պասրայի խռովութիւններուն նկատմամբ հարցապնդում ընելու առաջարկ մը մերժուեցաւ, և որոշուեցաւ որ նախ առաջարկուն տեսակցի նախարարին հետ։ Բռնապետութեան չրջանին մէջ Սիւրիոյ, Հալէպի, և Լիբանանի կողմերէն Սմերիկա և այլուր գաղթող Օսմանցիներու համար, որոնք հետզհետէ կը վերադառնան, գաղթականի յատուկ յանձնաժողով մը կազմելու առաջարկը ընդունուեցաւ, պայմանով որ Օսմ. ամէն տղէ գաղթականներու գործերով զբաղի։ Նախագահը յանդոյց թէ օրակարգի բոլոր խնդիրներն ի նկատ առնուեցան և ժողովը արձակեց ժամը 7ին այն հասկացողութեամբ թէ յետոյ երեսփոխանները յանձնաժողովներու պիտի աշխատին։ Բայց յանձնաժողովներն ալ չկրցան դումարիլ ի չդոյէ մեծամասնութեան։

Մայրաքաղաք. Նախարարներու Խորհուրդը որոշեց Երեսփ. Ժողովի ղրկել Գերագոյն Ատեանի կազմակերպութիւններուն և պարտականութիւններուն վերաբերեալ կանոնագիրը, իսկ նախարարներու Ժողովին ներքին կանոնագիրը Կայսեր մատուցանել վաւերացման համար։ — Ամէն կողմ պատուիրուեցաւ անմիջապէս երեսան հանել հանրային անդորրութիւնը խռովող սուտ զրոյցներու հեղինակները և դատական իշխանութիւններու յանձնել, որպէս զի օրէնքին տրամադրութեան ենթարկուին։ — Մաքսային վերատեսուչը Վարչապետին ծանոյց թէ անկարելի է մաքսատան նախկին Հայ բեռնակիրները վերստին հոն ընդունիլ։ — Սուլթանը որոշած է երեսփ. Ժողովի յանձնել իրեն մատուցուած հազարաւոր ժուռնալներու քնագիրները։ — Հէյէթ ը Թահդիդիյէի նախադահն ալ որոշած է հրատարակել իրեն տրուածները։ — Սաոփէնի արտօնատէրը 30 դահ. տուդանք և 110 դահ. դատական ծախք վճարել դատապարտուեցաւ ոսկերչական Ժաքի դէմ ղրպարտիչ հրատարակութեան մը համար։ — Եէնի Դաղէնայի արտօնատէրն ալ 20օրեայ բանտարկութեան դատապարտուեցաւ Ներքին գործերու նախկին նախարար Հադդը պէյի դէմ խիստ քննադատականներ գրած ըլլալուն համար։

Նահանգներ. Գոսովայի կուսակալ Համտի փաշա հրաժարեցաւ։ — Կեսարիոյ դէպքին վրայ բացուած քննութեան իրր հետեւանք նախորդ զինուորական հրամանատար Խալդի փաշա և ուրիշ մը իրր ոճրագործ և 29 հոգի, որոնց մէջ կը գտնուի նաեւ Առաջնորդ Տ. Տրդատ եպիսկ., իրր պարզ յանցաւոր ամբաստանուեր են և դատի պիտի քաշուին։ — Հալէպի մէջ յուզում յառաջ բերեր է այն լուրը թէ թէմէթհիւի տուրքին կանոնագրի տրամադրութիւնները իւ գործ պիտի դրուին։ Այս պատճառաւ չուկան գոցուեր է։ — Էրզրումէ Սթանպուլի կը դրուի թէ ոսմիկանական պաշտօնեաներ կը նեղեն Հայերը և, մինչ կը գրաւեն Քրիստոնեաներու քով գտնուած զէնքերը, Իսլամները սպառազինուած կը պտըտին։ — Սոֆիայէ Մարտ 11 թուով կը հեռագրուի թէ Մակեդոնիոյ և Էսիրնէի արհեստագետութեանց քոմիթէն կը ծանուցանէ թէ Թուրքիոյ մէջ Պուլկար տարրին տխուր կացութիւնը ուժէ փոփոխութիւն չէ կրած, ուստի կը հրաւիրէ Էսիրնէի Մակեդոնացիները կիրակի օրուան դումարումին, իսորհրդակցելու և այդ մասին որոշում մը տալու համար։ — Նալովայի Լալէ Տէրէ գիւղին հողը անձրեւին և ձիւնին չղիմանալով սահեցաւ և քսանէ աւելի տուներ կործանուեցան։ Իզմիտի միւթէսարրըֆը միջոցներ ձեռք առաւ օդնութեան փութալու համար։ — Անցեալ չաբթու Երզընկայէ հեռագրուեցաւ թէ խանութները, որոնք փակուած էին այն տարաձայնութեան համար թէ Իսլամները Հայերու վրայ պիտի յարձակին, նորէն բացուեր են, տեղական կառավարութեան և Առաջնորդին յորդորներուն հետեւանքով։ — Բէօյիւքլիի մէջ ասկէ առաջ թատերական ներկայացման մը ատեն տեղի ունեցած խռովութեան հեղինակները Իսկիւտարի զինուորական ատեանին մէջ դատուելով մահուան դատապարտուեցան, ուրիշ 60 զինուորներ ալ չորս տարուան բանտարկութեան։ — Անցեալ չաբթի Ատանայի մեծ մզկիթին դուռը աղտեղութիւնով ներկուած գտնուեցաւ։ Ասոր վրայ Իսլամները սոսկալի կերպով զրդռուեցան և, կարծելով թէ Քրիստոնեաներն ըրած են այդ բանը, մեծ խուճապ յառաջ բերին։ Կուսակալը անմիջապէս հասնելով հանդարտեցուց ամբոխը, և իր դրպանէն 10 ոսկի տալով նոր դուռեր անցնել տուաւ։ Մանաւանդ լրտեսներու միջոցաւ հասկցուած է թէ հինդ յետաչրջական Իսլամներու գործն է այս։ — Շաբաթ Դ. Զօրաբանակին հայուսական գործառնութիւնները քննելու պաշտօնով յանձնախումբ մը մեկնեցաւ մայրաքաղաքէս։ Նախագահն է միրլիվա Էսատ Ճապիր փաշա և անդամներն են Սալիհ Հագդը և Ճեմիլ պէյերը։ — Ցէնդէսէէ (կեսարիա) կը գրուի թէ տեղւոյն այժմու գայմագամը զարգացեալ, կարող, հաւատարմութիւնը սիրող անձնաւորութիւն մըն է և անմոռնչնչին և ճշմիմ հաչիւներէ, հակագրութիւն մը իր նախորդին, որ հին դրութեան մարդ էր և բռնակալութենէն օգուտ քաղող։ — Կարինէ կը հեռագրուի Մարտ 16 թուականով թէ Ֆղիի Լիճը գիւղին մէջ յանկարծ սաորերկրեայ որոտումներով գետնաշարժի յնդում եղած է և յետոյ ևկեղեցին, մզկիթն ու 60 տուներ ՀՀատուեր և բազմաթիւ արջառներ կորսուեր են։ — Պասրայէ կը հեռագրուի թէ տեղւոյն կացութիւնը ծանրացած է և, ևթէ մինչեւ 24 ժամ միջոցներ ձեռք չառնուին, ապստամբներու կողմէ քաղաքը պիտի գրաւուի։ — Հիճազէ կը հեռագրուի թէ տեղւոյն Արաբները երկաթուղիին ձողերը և թրաւկերները հանելով ուղտերու վրայ բեռցուցած տարած են։ — Մարտ 13ին քանի մը չաբագործներ Սամսունի բանտէն փախչիլ փորձելով ոստիկան զինուոր մը և երկու պահապաններ վիրաւորեր են բէլոլվերով։ Զինուորներ հասեր և փախուստը արգիլեր են։ Փախչիլ փորձողներէն չորսը մեռած, հինգը վիրաւոր և մնացածներն, տասներեք հոգի, ողջ ձերբակալուեր են։ Բանտին մէջ գտնուած բանտարկեալներէն ալ երկու հոգի մեռեր են, վասն զի պատուհանէն ղէնք պարպած էին և զինուորներն ալ վրնասարձակաբար պատասխանած էին։ — Գղիի մէջ քանի մը ամիսէ ի վեր կարմրախտ ծագած է և հակառակ առողջապահական միջոցներու համաճարակը զոհեր կը խլէ։ — Սըվազի չրջակայքը

երկրաշարժի զօրաւոր յնցուումներ զգացուած են։ Զարայի կողմերը Բէյլէ Եուբարի և Լինաէրէսի մօտերը երկրաշարժէ քանի մը տասներ վլած են, քանի մը մարդիկ մեռած են և բաւական թիւով արուեստներ և տնտեսութիւններ փլատակներու տակ մնացած են։ Լինաէրէսի և Զարայի միջեւ ճամբուն վրայ մեծ վիհ մը բացուած է։

Հայ Ժող. Բաղաք. Ժողովը որոշեց բերանացի և ընէէրէով դիմել Կառավարութեան և պնդել զինուորագրութեան պէաքին վրայ, չնչակելով թէ Հայ ազգը չկրնար բաժնուիլ այն իրաւունքներէն և պարտականութիւններէն զորոնք Սահմանադրութիւնը կ'ընծայէ բոլոր Օսմանցիներուն։ — Մուշի երեսփոխան Դեղամ էֆ. Տարօնի Թչուառ կացութիւնը ներկայացուց Վարչապետի խորհրդականին, որ պատասխանեց թէ պէաք եղած հեռագիրները ղրկած է կուսակալութեան։ — Զօհրապ էֆ. եւս Մուշի տաղնապալի վիճակը բարեփոխելու համար դիմեց Ահմէտ Բիզա պէյի, և ըսաւ թէ Վարչապետի խորհրդականին լեզուն սովորական յուսադրիչ, բայց ապարդիւն լեզուն է, ուստի հարկադրուած է հարցապնդում ընել Խորհրդարանի մէջ։ Այս դիմումին վրայ Ահմէտ Բիզա պէյ Մուշի կառավարչին պաշտօնանկութիւնը պահանջեց Վարչապետէն։ — Նոյն Ժողովը որոշեց հեռագրել Երուսաղէմի Պատրիարքին թէ, մինչեւ որ հաշուական գործերը չվերջանան, Գէորգ Եպսկ.ը չկրնար վանք վերադառնալ։ — Բիւնթրպըրդի Արքեպիսկոպոսը Իզմիրլեան Հայրիկի կողմէ սովեալներու համար եղած դիմումը ինկատ առնելով համակրական նամակ մը գրած է Լոնտոնաբնակ Փրոֆ. Կ. Ցակոբեան էֆ.ի, և յոյս յայտնած է թէ Անգլիոյ Ժողովուրդը պիտի մասնակցի Հայ սովեալներու հանգանակութիւնները։ Անգլ. Եկեղեցին Պետը սիրալիր ընդունելութիւն ըրած է Հայ պատգամաւորներուն և մասնաւորապէս հետաքրքրուած է Հայոց վիճակին։ — Էնկիւրիւի կուսակալը տեղեկագրեց Բ. Դրան թէ կեսարիոյ Առաջնորդը բանադրանքով արգելած է Հայոց իրենց զաւակները տեղւոյն Ցրանսական վարժարանները ղրկել, և կը յարէ թէ տըրուած բողոքներուն պաշտօնական քննութիւններէն կը հետեւի որ Տրդատ Եպսկ.ը պէաք է այլուր փոխադրել։ Բ. Դուռը այս տեղեկագիրը Դատական նախարարութեան յանձնեց՝ անկ եղածը գործադրելու համար։ Առաջնորդն իր հրաժարականը ղրկած է Պատրիարքարան։ — Գաղթականներու յանձնախումբը չաբաթ օրէն սկսեալ դադրեցուց իր գործառնութիւնները և միայն ծերերու և հիւանդներու հայ պիտի մատակարարէ իբր երկու չաբաթ։ — Սամաթիացիները, նկատելով որ իրենց երեսփոխան Միրզա Էֆ. Մսերեան, հակառակ իր խոստումին, զինք ընտրողներու զգացումներուն թարգման չըլլար Սդր. Ժողովին մէջ, անոր հրաժարականը պահանջած են։ — Անգլիական մամուլի թղթակիցներէն կարեւոր անձնաւորութիւն մը, որ Անատոլուի վիճակը քննելու համար երկար ուղեւորութիւն մը կատարած է Հայաբնակ գաւառներու մէջ, վերադարձած և Եենի Ղազէթայի խմբագրատունը այցելելով չատ սրտառուչ կերպով ներկայացուց Ժողովուրդին սովալլուկ և հալըծատահարեալ վիճակը, որ գալ տարիի համար ահելի վտանգաւոր կացութիւն մը կ'սպառնայ, եթէ այժմէն և անմիջապէս հոգ չտարուի սերմանացանութեան կարելիութիւններ ընծայել երկրագործին։ — Նպաստիոյ յանձնաժողովը մինչեւ հիմա 17,000 ոսկի ղրկած է գաւառները՝ գաղթականաց տրուած դրամէն զատ։ — Խարպէնի Հայ դաղութը 133 րուպլ և Մէրվի կարմիր Խաչի Ընկերութիւնը 209 րուպլ ղրկած են սովեալներու համար։ — Գաբր. Նորատունկեան էֆ., որ արդէն Սամաթիոյ կողմէ երեսփոխան ընտրուած էր, Պէյլիքճէրէի և Եէնի Մահալլէի միացեալ թաղերուն կողմէ ալ ընտրուեցաւ։ Բայց ընտրեց Սամաթիոյ երեսփոխան ըլլալ։ — Բարթող էֆ. Թէլեան, որ արկածի մը հետեւանքով տկարացաւ ու կը բացակայէր Պատրիարքարանէ, երկուշաբթի վերսկսաւ հոն իր գործառնութեան պաշտօնը։ — Երուսաղէմի քննիչ յանձնախումբը Եաֆայէ մեկնած է Պոլիս գալու և իր քննութեան արդիւնքը կեդր. Վարչութեան հաղորդելու համար։ Եաֆա ապաստանած ուրիշ վարդապետներն ալ միացած են յանձնախումբին և կու գան անձամբ բացատրել վանքին կացութիւնը և գարման խնդրել։ — Ֆերիքէօյի Հայ կանանց միութեան ձեռամբ կազմակերպուած պազարի և վիճակահանութեան զուտ չափն է 31,588½ դահ, որ Պատրիարքարան յանձնուած է սովեալներու համար։ — Ալաշկերտի նախորդ հանգուցեալ Գատրին ամուսինը Հանիվիէ հանրամ 300 դահ. յանձնած է Սամաթիոյ Ալթըմէրմէրի եկեղեցիին քարոզչին, և խնդրած է որ նոյն գումարով հոգեհանդիստ կատարուի և Պատարագ մատուցուի Ալաշկերտի նահատակներուն համար։ — Ֆրանսայի մը Հայ Եկեղեցին ընդունուեցաւ։ — Մայրաքաղաքիս Գերմանա-Զուիցերական դաղթականութիւնը 300 ոսկի հաւաքած է սովեալներու համար։ — Բաղ. Բժշկ. Վարժարանը Եւրոպա ղրկելու համար 13 բժիշկներու և 14 դեղագործներու միջեւ մրցում մը բացաւ։ 10 բժիշկ և երկու դե-

դործ յաջողեցան քննութիւններուն մէջ։ Ցաջողածներուն մէջ կան Հայ բժիշկ մը և Հայ դեղագործ մը։ — Հայատարիաչայի երկաթուղիի Հայ պաշտօնեից Միութիւնը Մշոյ Առաջնորդին 2,000 դահ. յանձնած է՝ Մշոյ կաթսայաշներուն համար, նաև որոշած է տարեկան 25—30 ոսկիով դպրոց մը բանալ հոն։ Ազատեան էֆ. Սը. Կաթսայատի մէջ որբ մը որդեդրած է։ — Պարապղակի աղջկանց վարժարանի սանուհիները հանդէս մը կատարելով 317 դահ. հանգանակած են Միացեալ ընկերութեան համար։ — Աւետարիանպատակ Պ. Ցարութիւն Ոսկանեան, որ անցեալ չաթթու մեռաւ Իզմիրի մէջ, 800 ոսկինոց տուն մը կատակած է Հիւանդանոցին։ — Ժամհարեան եղբարք Իզմիրլեան Հայրիկի ինքնագիր մէկ նամակին վրայ հանգանակութեան ձեռնարկած են սովետներու համար, և ցարդ 8,000 րուպլ հաւաքուած է։ Կը յուսացուի որ դումարը 15—20 հազար րուպլի կը հասնի։ —Կարսի Ցոյները և Լեհերը տեղւոյն Հայատեաց կառավարչին դիմելով ամբաստաներ են Հայերը և արտօնութիւն խնդրած են զէնք կրել անոնց դէմ ինքնապաշտպանութեան համար։ — Գահիրէի Աղքատախնամի գործադիր ժողովը կը յայտարարէ թէ չկրնար օգնել Եգիպտոս դիմող աղքատ կամ հիւանդ պանդուխտներուն, և թէ ոչ ոք այդ յոյսով մեկնելու է դէպ ի Եգիպտոս։ — Սամսոնի մէջ Հայու մը տունը 10 քիլօ վառօդ և 250 փամփուշտ պայթած է։ Շէնքը վլած է և անեցիք վիրաւորուած են։ — Երզնկայի մօտերը միամօր երիտասարդ մը դիւղային ճամբորդութեան մը միջոցին դաշտի մէջ սպաննուած է։ — Շբիկցի կին մը (Արաբկիր) Թուրքերու կողմէ առեւանգուած է, և կը բռնադատուի Իսլամութիւն ընդունիլ։ Եղած բողոքներուն հակառակ կինը ոչ իր ամուսնոյն և ոչ Առաջնորդարանի յանձնուած է ցարդ։ — Թաւլասի Ամերիկեան Գոլէճի նախագահին կինը Միսիս Ուէնկէյթ, Հայասէր և Հայագէտ օտարուհի մը, Անգղիերէնի թարգմանած է Սրուանձտեանց Գարեգին եպիսկոպոսի «Համով Հոտով»ը և «Մանանայ»ն։ Ձեռնարկած է նաեւ թարգմանել Րաֆֆիի «Խնդոյ»ը։ Իր նպատակն է Հայուն ցաւը ծանօթացնել օտարին և անոր համակրութիւնը դարձնել Հայուն։ —Պագուցի Տր. Գուրգէնեանց նոր դրութիւն մը հնարած է նաւթը կատարելապէս վերլուծելու իր բաղադրիչ տարրերուն, լման բաժնելով իրարմէ էթըլին, պէնզին, թըրփընթայն և ուրիշ նիւթեր։ Տր. Գուրգէնեանց այցելած է Ամերիկա, Ճաւոնն, և այն տեղերու դատարանները վերածած է իր դրութեան։ Պիտի այցելէ Եւրոպա և անտի պիտի դայ մայրաքաղաքս և անցնի Կարին ու Վան՝ տեղային նաւթահանքերը ուսումնասիրելու համար։ — Վիրանչէհրի քննիչները Հայերու վերագրած ռումբ մատուռ մը, զոր Թուրքերը դրաւելով ամբարանոցի վերածած էին։ — Տիվրիկ Համիտիէի մէջ հինգ տարի առաջ զօրանոց և մթերանոց բրած են Հայոց գերեզմանոցը, ուր 100 տարիէ ի վեր ննջեցեալներ կը թաղուին։ — Եողզատի մէջ 10, Մուշի մէջ 3 և Տիվրիկի մէջ 2 հոգի սովամահ եղած են, և օրէորդ մը չդիմանալով անօթութեան տանջանքներուն՝ կրօնափոխութեան կը դիմէ։ Տեղւոյն աղդայինները հազիւ կը յաջողին աղջիկը ազատել իր յուսահատութենէն։

ԱՐՏԱՔԻՆ

Պաբկապապան. Թէհրանէ կը գրուի Թայմսի. Անցեալ 15 օրուան միջոցին Պարսկաստանի վիճակը ուշագրաւ փոփոխութիւն մը չկրեց։ Դաւթիժ տակաւին պաշարման ներքեւ կը դանուի։ Սպահանի մէջ Պախթիարիները անգործ վիճակի մէջ կը մնան։ Շիրազի մէջ երբեք չարժուած չկայ։ Սամսամ իւլ Սալթանա գերդաստանին պատկանեալ Սէրտար Էսատ անուն քաղաքակիրթ անձ մը երբեք չաթթ առաջ Փարիզէ ճամբայ եղած է և Պարսկային Ծոցին ճամբով Սպահան կու գայ։ Կ'ակնկալուի թէ, երբ ժամանէ, Պախթիարիներուն մէջ գործունէութիւնը պիտի սկսի։ Հարաւակողմի ցեղերը կը չարունակեն կարաւանները երթեւեկը խափանել։ Մէչհէտի մէջ քանի մը կովկասցիներու հակողութեան ներքեւ ժողովուրդը ազատութիւն հրատարակած է։ Դաղվինի ժողովուրդը Շահին կուսակից կուսակալին հրամանները անսաստելով երկրին վարչութեան համար էնճիւմէն կազմած է։ Սպահան և Բէյթ ղրկուած զօրքը Դամղի և Դաղվինի մէջ Դաւթիժի ժողովրդին վճռական մը յանգելուն կը սպասեն։ — Ռուս Թղթակիցներ Պարսկաստանէ կը գրեն Թայմսի թէ Շահին դանձը դատարկած է։ կը հաստատուի թէ մինչեւ իսկ Մազախ վաչառ անկարող է իր յետնեալ թոշակը ստանալ։ Իրաւիկ չրջանակներ չեն հաւատար սակայն թէ Շահը որոշէ, մինչեւ իսկ մերձաստանեորդ ժամուն, ետ կենալ ընդդիմանալէ Սահմանադրական բարեկարգութիւններու, և կը խորհին թէ Ռուսիա պէտք է որ պատրաստ կենայ ի հարկին պաշտպանելու համար իր հպատակներուն կեանքը և ստացուածքը։

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ս. ՑԱԿՈԲ ՊԱՏՐԱՐՔԱՆ
Ֆինճանճըլար եոգուշու, Ամէրիգան խան

ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ ՈՐԲԱՆՈՑ Ի ՊՐՈՒՍԱ

Փետրուարի մէջ ընդունածնիդ հետեւեալ պրամներ եւ իրեղէններ խորին շնորհակալութեամբ։ Ա. Մ. Ժամկոչեան էֆ. 176, որոյ 140ը տոկոսն կըտայ հիմն հաստատել Եպտալի տիկնոջ, զոր Ժամկոչեան էֆ. չհաղորդած է յօդուտ Որբանոցին, և 36 իր հունէր։ Պապալ Օհանէ Եէնիճէ 10, Յ. Ալթունեան 8, Խ. Համալեան էֆ. Սդչէիր օրդ. 60, Վ. Կիւլեան էֆ. Ամերիկա 140, որոյ 2 տօլարը ինքը, 1, Ե. Սարգիսեան էֆ. 1,50 Ս. Կիւլէկեան էֆ. 50 ալնի Ե. Տամատեան էֆ., 50 ալնի Ս. Գրիգորեան էֆ. և 50 ալնի Տիկ. Ա. Սալխանեան։ Մ. Տէրվիշեան էֆ. Սէլանիկ 280, որոյ 132 ինքը, 20 Տիկ. Թ. Տէրվիշեան, 20 Տիկ. Վ. Շամամեանեան, Օր. Կ. Շամամեանեան 20, Ս. Յովակիմեան էֆ. 20, Զ. Շամամեանեան էֆ. 10, ոմն 10, ոմն 10, ոմն 8, ոմն 3 և Տ. Պէնկլեան էֆ. 5։ Որբուհիի մը ի նպաստ 324։ Ա. Պետիկեան էֆ. Ռ. Գօլէճ օրդ. 54 որոյ 24 իր հունէր։ Սրժ. Պատ. Յ. Հայկազն Պատրիարք 162, որոյ 108 Եկեղեցիին ու 54 իր հունէրն։ Պրուսայի Եկեղեցիին Ծննդեան պնակէն 123։ Ս. Սէֆէրեան էֆ. 14 և պատի օրացոյց մը։ Հաճի Գ. Ճղըլեան Նաղիւի օրդ. 135։ Ս. Է. Մատ'էոս Սկոփիա 117։ Ա. Դանիէլեան էֆ. 10։ Ն. Լինկլեան էֆ. 20։ Վեր. Խ. Վարպետեան Պիթլիս օրդ. 170. Միս Շաթթըք Ուրֆա օրդ. 60։ Վեր. Գ. Սահիմեան Մուշ օրդ. 108, որոյ 25 իր հունէր։ Ս. Եղիազեան էֆ. Պէրութ 108։ Օր. Ռ. Փանոսեան Ամերիկա օրդ. 118։ Վեր. Գ. Իսքէնտէրեան Պարտիզակի Սզդ. Լսարանի մէջ իր ըրած քանախօսութեան առթիւ հաւաքած 108։ Որբուհիի մը ի նպաստ 108։ Օր. Ս. Իշխանեան Ամերիկա 48։ Պատ. Յ. Պետիկեան Գուրտալէլէն 20։ Որբուհիի մը ի նպաստ 432։ Վեր. Հ. Աչճեան Ատանա օրդ. 108։ Վեր. Մ. Յ. Գնտճեան Գահիրէ 1,180, որոյ 590 Տիկ. Ս. Եագուպեան և հիւսածը օրդ. և Ծննդեան պնակէն։ Գումար 4,184 դ.։ Նուպարհանդիզէն դանձուած 120։ Վեր. Մր. Պօղոսեանի յանձնուած Միխայիէլ 75։ որոյ 40 Խ. Էլմասեան էֆ. 20 Վեր. Ն. Օզճան, 10 Գ. Սալմասեան էֆ. և Ս. Տօվլեան էֆ.։ — Խորին շնորհակալութիւններ բոլոր բարեբարոյ։

Թոքածաւալ նամակի փուլեր հաճել խրիկել միւղի, բարեկամ մը խոստացած է անոնք դրամի վերածել պարտուց վճարման համար։

Գ. ՊԱՂՏԱՍԱՐԵԱՆ

ԱՂՋԿԱՆԱՑ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ՊՐՈՒՍԱՅ

1909 Մեպէ սկսեալ բոլոր նորեկ ուսանողներուն ասրեմայակը փոխանակ 12ի 14 Օսմ. ոսկի պիտի ըլայ։ Բայց հին աշակերտները ասրի մը ևս 12 Օսմ. ոսկիով պիտի ընդունուին, յետոյ անոնք ալ 14 ոսկի պիտի վճարեն։

Վարժարանս կ'ընդունի ամեն տղէ աշակերտուհիներ։ Դպրոցին պաշտօնական լեզուն Անգլերէն է։ Բայց կարգադրութիւն եղած է որ իւրաքանչիւր աշակերտուհի իր մայրենի լեզուն լաւ ուսանի։ Մանաւանդ խնամք կը տարուի Ֆրանսերէնի և երաժշտութեան, վերջինը առաջնակարգ ըլլալով։ Եւրոպէէ եկած ուսուցիչ մը կ'ուսուցանէ այս երկու ճիւղերը։

Հետեւեալ դասերը կ'ուսուցանին։ Անգլիերէն, Ֆրանսերէն, Հայերէն, Յունարէն (Թուրքերէն կամաւոր) Թուաբանութիւն, Աշխարհագրութիւն Բազաքական, Բնական Աչխարհագրութիւն, Իրաւաբանութիւն, Մարգակազմութիւն, Կենդանաբանութիւն, Բուսաբանութիւն, Բնագիտութիւն, Աստեղագիտութիւն, Հին և Արդի Պատմութիւն, Տնտեսութիւն։ Միճ խնամք կը տարուի նաև կարի, ձեւագիտութեան և Ձեռագործի։ Վարժարանին դիրքը նպաստաւոր է աւտոմպիւսներ։

Աւելի տեղեկութեան համար դիմել առ Միս Հ. Կ. Փասըրզ, Պրուսա։ 2—6

Փոստաքարտեր Մինդիան, Նոր Տարուան և այլ առիթներու յատկապէս, ասրիէր տեսակներով եւ արժէքով, 100 հատը 10—50 դահ.։ 20 դահէն նախապատրաստ գրկոցին ամեն տեսակէն ընտրելով 100 հատ կը գրկինք։ Յետգրանքները հետեւեալ հասցէին Etablissement Horticole de Thérapia, Constantinople 4—10

Յանախորդներու ուզած կամ նկարագրուցած լուսանկարներէն, ենթրոպական ապագրութեամբ, պարզ կամ գունաւոր ֆոտո տարբեր յանձնարարութիւններ կը կատարուին գիւրամատչելի գներով։ Գործադրութիւնը մաքուր ու արագ։

Փոփաքարտներուն կը գրուի նմոյշներն ապրմանների մէկտեղ։ Դիմել առ

Նէրսէս և Բաբէրդեան, Ամալիէյա Գօլէճ, Մարզուան 19—26

Մեղի գրուած է. Հայկական Քոնսթանտին եւ Վերածնութիւն։ Մ. Սմբատ Գասպրիէլեան, Պոսթոն, Ամերիկեան ապարան։ Ուշադրութեամբ կարդացուածքն լուրջ գործ մը։ Էջ 223, վաճառման կից-րնտանեաց Յակ. Գըլըճեան դրատուն, Կ. պոլիս։

Կիւնիկօ, Շարաֆխանէյի, առաջնական, անանականն և գրական, Աբէնէ. Մամուլէ քիչ մը միճ պիրքով, երկսիւն և 16 երես։ Տէր և խմբագիր Տր. Մ. Բ. Իւթիւճեան։ 48րդ ասրին կ'ոկսի 1909 Փետր. 7ին։ Բաժանորդագին 40 դահ. 4 անգամին վճարելի։

«ԱՐԵՏԱՐԵՐ»Ի
ՀԱՆԴԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ՍՈՎԵԱՆՆԵՐՈՒ ՀԱՄԱՐ

Վէղիր Բէօփրիւէ։ Տնարք Անդրանիկ Պաշըպէօյլեքեան 30, Աստուած Աչքդկէօղեան 40, Աւետիս Մօրուզեան 50, Աւետիս Սամուէլեան 20, Դէորպ Թօփալեան 40, Դէորդ Զազարեան 120, Եզրարք Սիմեաոնեան 432, Եղիա Միսաքեան 40, Եղիա Դամգէրեան 60, Թօրոս Խաչերեանեան 150, Խաչատուր Գազանճեան 80, Կարապետ Թօրոսեան 5, Կարապետ Ջամճեան 20, Կարապետ Չէվիկեան 216, Հայկազուն Թասլըեան 188, Մարտիրոս Պապաոհնեան 30, Մխիթար Աւագեան 50, Յակոբ Արսէնեան 20, Յակոբ Խաչերեանեան 40, Յակոբ Քէմէնճեան 50, Յարութիւն Ապահեան 20, Յարութիւն Մանուկեան 40, Յարութիւն Աչքդկէօղեան 60, Յովհաննէս Անանեան 216, Յովհաննէս Գազանճեան 60, Յովհաննէս Իսրայէլեան 20, Յովհաննէս Աւագեան 60, Յովհաննէս Աւազեան ի յիշատակ հանգուցեալ եղբօր Տիգրանին 20, Յովհաննէս Մօրուզեան 5, Յովհաննէս Պ. Շիրինեան և որդիք 60, Յովհաննէս Պաամճեան 150, Յովհաննէս Սամուէլեան 108, Նշան Խաչերեանեան 20, Տնարք Ջամճեան 40, Պօղոս Գասապալեանեան 40, Սիմոն Գասապալեանեան 40, Սիմաւրի զօնիթօղոս օղլու 10, Ռափայէլ Աւազեան 10, Սամուէլ Խաչերեանեան 270, Վասիլ Թանասս օղլու 5։ Գումար 2,935, Օսմ. ոսկին 108 դէն։

Տիկնայք, Անանա Պաամճեան 20, Անանա Խաչերեանեան 10, Բարբիճն Դամգէրեան 20, Բառանդէմ Շիրինեան 10, Բարբիճն Շիրինեան 5, Բարէղ Դամպիրեան 10, Գարանփյա Ապահեան 40, Գայիանէ Աչքդկէօղեան 20, Երանուհի Մարիոսեան 4, Եղիսաբէթ Դամգէրեան 20, Եղիսաբէթ Աւազեան 5, Եղիսաբէթ Մօրուզեան 13.75, Իսկուհի Աչքդկէօղեան 10, Լուսիա Գասապալեանեան 26, Լուսաբեր Թօփալեան 5, Կիւլաստուտ Քէմէնճեան 44, Կիւլաստուտ Խաչերեանեան 20, Կիւլիստ Մօրուզեան 5, Յանգիմ Պաամճեան 20, Հայկանուշ Չէվիկեան 20, Մարիամ Ս. Խաչերեանեան 40, Մարիամ Յ. Սամուէլեան 20, Մարիամ Աւագեան 20, Մարիամ Տէյիրմինճեան 10, Մարիամ Գասապալեանեան 5, Նաւբիյա Տէմիրճեան 5, Պարթեւնա Զօնիթօղոս օղլու 2, Սիմաաբեան Տիկնայք 80, Տիրուհի Չէվիկեան 20, Տուտու Վարդերեանեան 40, Ռօժինա Մօրուզեան 5, Փայլածու Անանեան 20, Փայլածու Դամգէրեան 20, Ֆիլօրիյա Իսրայէլեան 5, Օրիորդք, Աշխեհ Խաչերեանեան 10, Էլիզա Չէվիկեան 5, Լուսիա Շիրինեան 5, Հոռիկ Անանեան 6, Հռիփսիմէ Քէմիքսիզեան 10, Մարիամ Քէմիքսիզեան 10, Հելինա Շիրինեան 5, Պերճուհի Միսաքեան 10, Սէբաստուհ Սիմաաբեան 8, Սարգիս Խաչերեանեան 10, դումար 698.75։

3—5 տարու մանուկներ, Յակոբ Աչքդկէօղեան 2, Սիրանուշ Մխսիրեան 1, Դէորդ Խաչերեանեան 3, Վիգթօրիա Աւագեանեան 1, Քրիսթինէ Անանեան 2, Մկրտիչ Անանեան 2, Կարապետ Անանեան 1.10, Նուարդ Սիմաաբեան 2, Յակոբ Սիմաաբեան 2, Սրամ Սիմաաբեան 2, Աբրամ Սիմաաբեան 2, երկու պղպեղներ 2, Տղայոց դպրոցի աշակերտներ 50, գումար 72.10։ Համադումարը 3,705 դահ. 30 փարա։

ԲԱՑԱՌԻԿ ԿՈՉ ՄԸ
ԱԻԵՏ. ՊԱՏ. ՊԱՇՏՕՆԷԻՑ

Աղատութեան հռչակումէն ի վեր նպատակներ, քնահատելով, սովելոյ յատկացուելով, ինչպէս ուրիշ հաստատութիւններ, նոյնպէս նաև Արեւելեան Որբանոցն անտես է առնուած, և ծանր պարտքի մը տակ կը ճնշուի։

Ուստի կ'ուզենք մեր չպատած հրատարակութիւններէն, Հայերէն և Թրքահայ, խրկել մեր Պատ. պաշտօնակից, կէս առ կէս վճռելով դիմերով, որոց վաճառումով թէ՛ ընթերցողն և թէ՛ Որբանոցն կ'օգտուի։ Հաճել դիմել քարտով մը առ

Դ. ՊԱՂՏԱՅԱՐԵԱՆ

2—10 Պրուսա

Կ. ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ — Յ. ԽԱՊՈՒԼԵԱՆ

Թէյի մեծ վաճառատուն, Կ. Պոլիս, Ճէլալ պէյ խանին առակ։

Վաճառատունիս թէյերը ուղակի կը ներմուծուին Չինաստանէ, Սէյլանէ, Հնդկաստանէ, Ճաւայէ և Ճապոնէ։

Սահմանին պժուարահանձներին իսկ կրնանք գոհացընել մեր թէյերու թարմութեամբ, հոտովը ու համովը։ Մանաւանդ վիճակեցէք խանութպանին, որ կը ծախենք մեծ ու փոքր քանակութեամբ և ամենէն նպատակաւոր պիներով։ Մեր հիւրերուն վաստակ վնասակար ոսկիով ըմպելի հրամցնելու, մեծարեցէք զմեզ օգտակար թէյերով։

Ուշադրութիւն մատչային։ 21—32

Կ. Եավրուեան — Յ. Խապուլեան

Ե. Բ. Ընկերակցութեան ազօթքի ժողով, ժամ 9 (Ը. Թ.), Պայազը Հասուի մատուռին մէջ։ Իւսկիւտար, ժամ 9։